

Konjunkturer, investeringar och räntor

Lars Calmfors

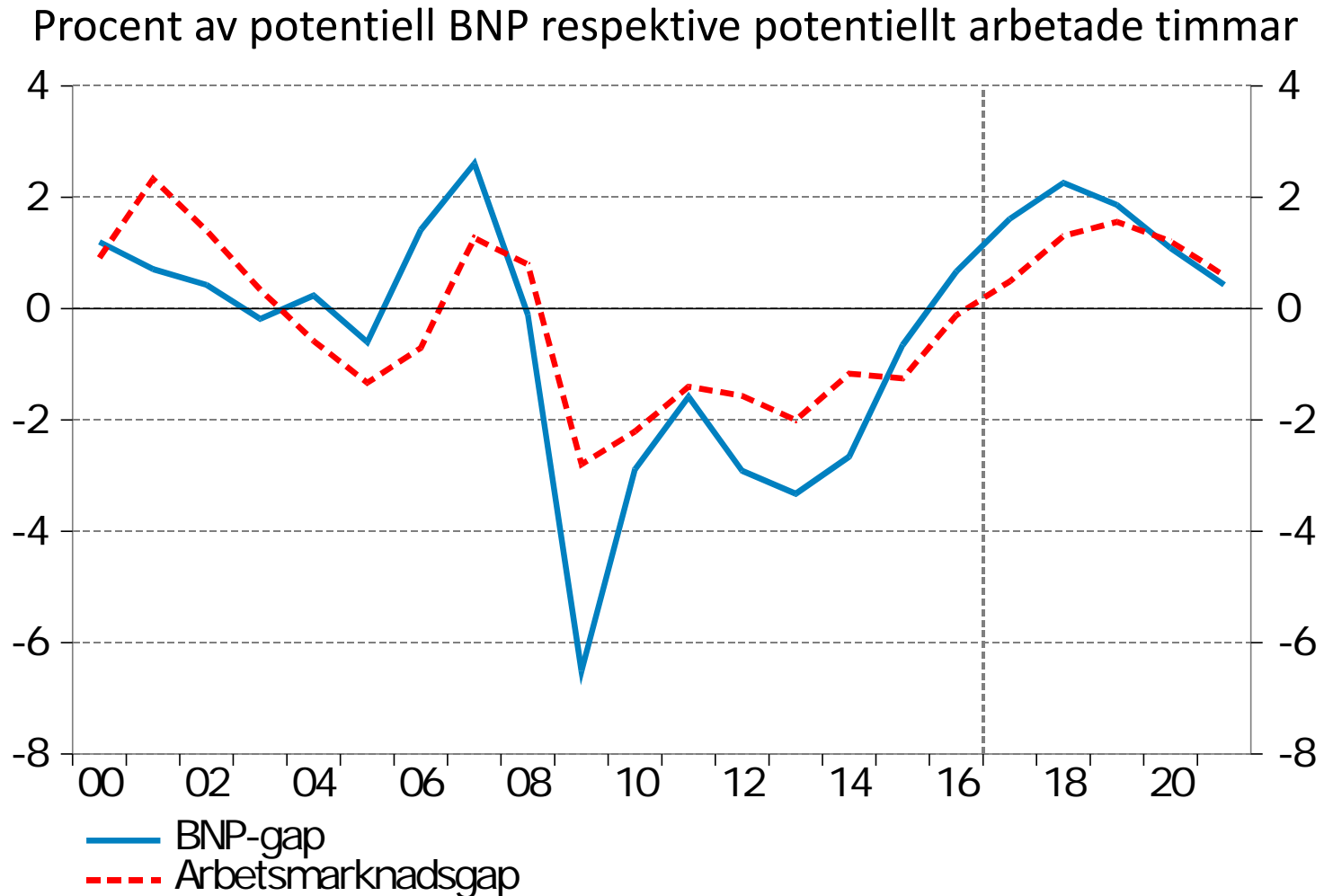
Svenskt Vattens VD-nätverk

2017-11-13

Disposition

- Aktuellt konjunkturläge
- Konjunkturprognos
- Bostadsinvesteringar och bostadspriser
- Kommunsektorns ekonomi
- Löneökningar och inflation
- Framtida (real)räntor
 - centralbankspolitik: korta räntor
 - sparande och investeringar: långa räntor

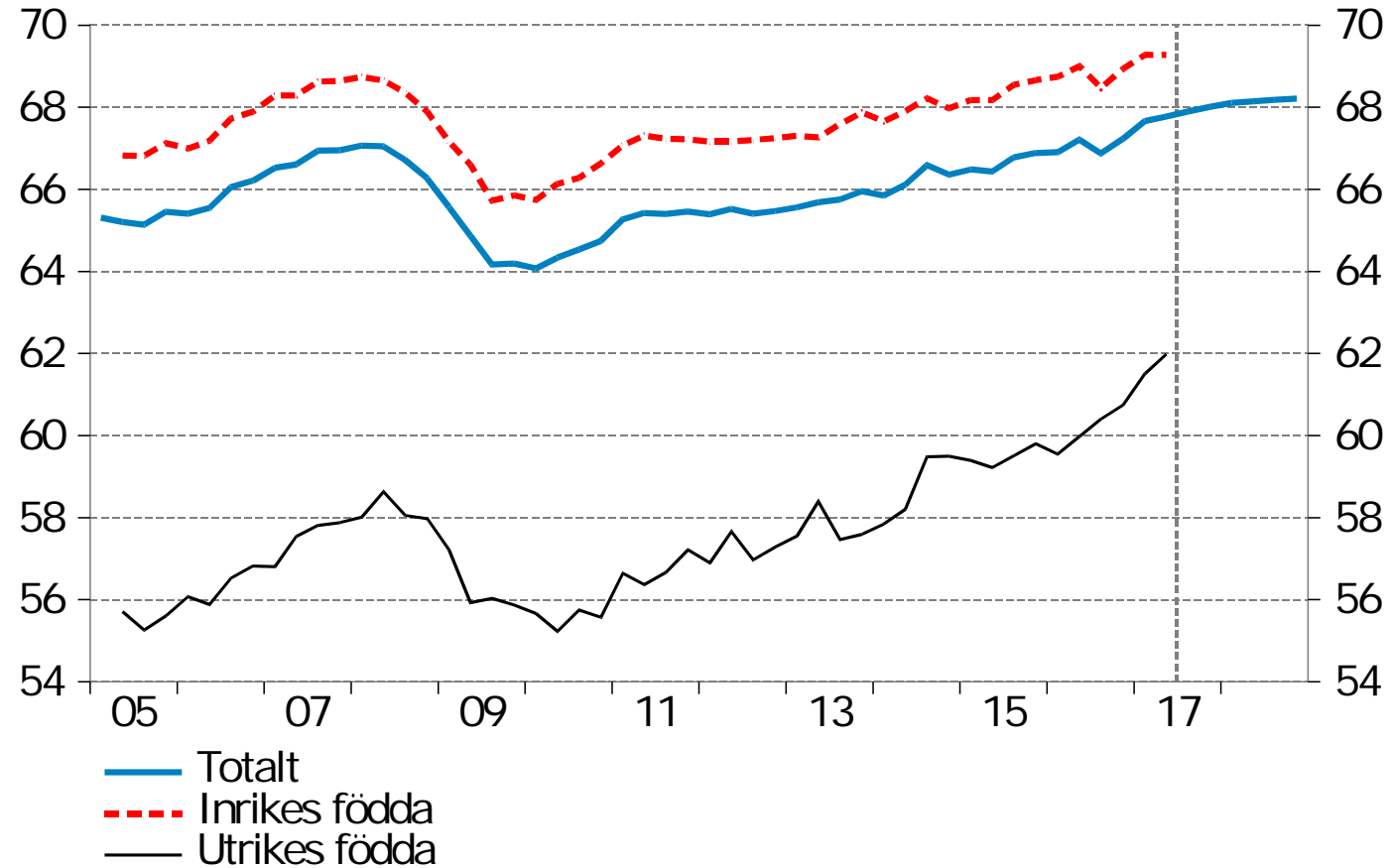
BNP-gap och arbetsmarknadsgap i Sverige

Källa: Konjunkturinstitutet.

Sysselsättningsgrad

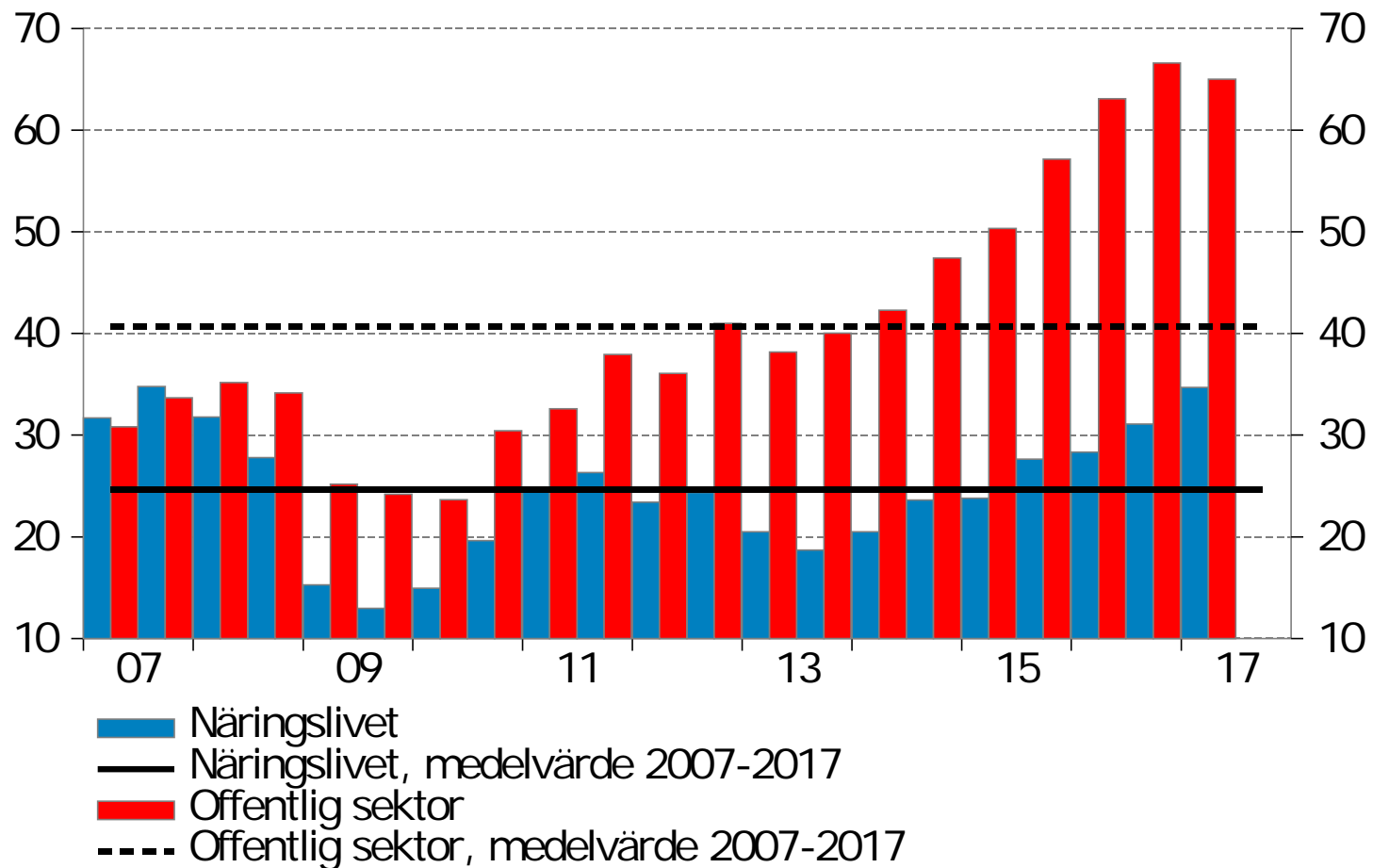
Procent av befolkningen 15–74 år

Källor: Konjunkturinstitutet och SCB.

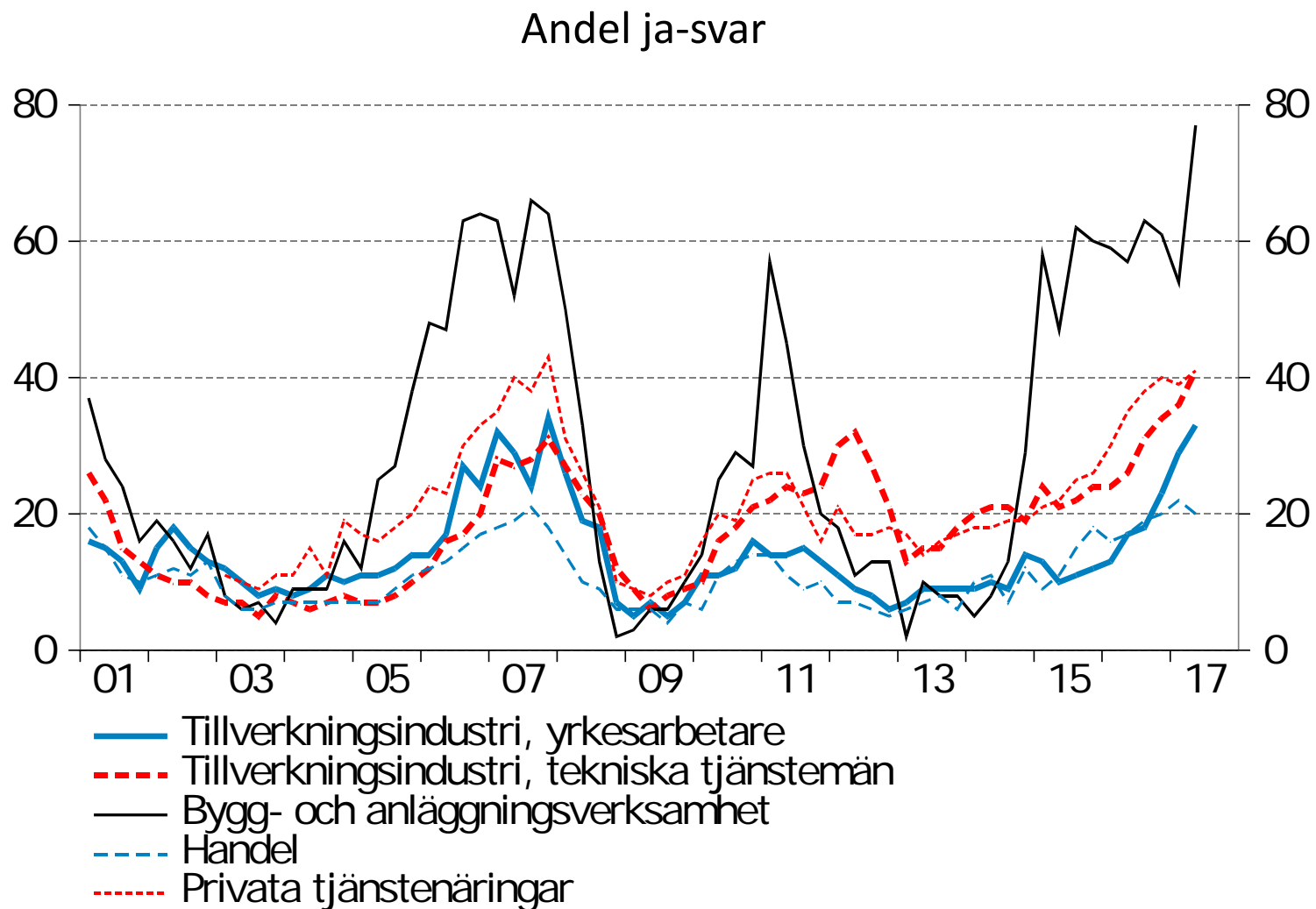
Brist på arbetskraft

Andel arbetsställen med rekryteringsproblem, procent

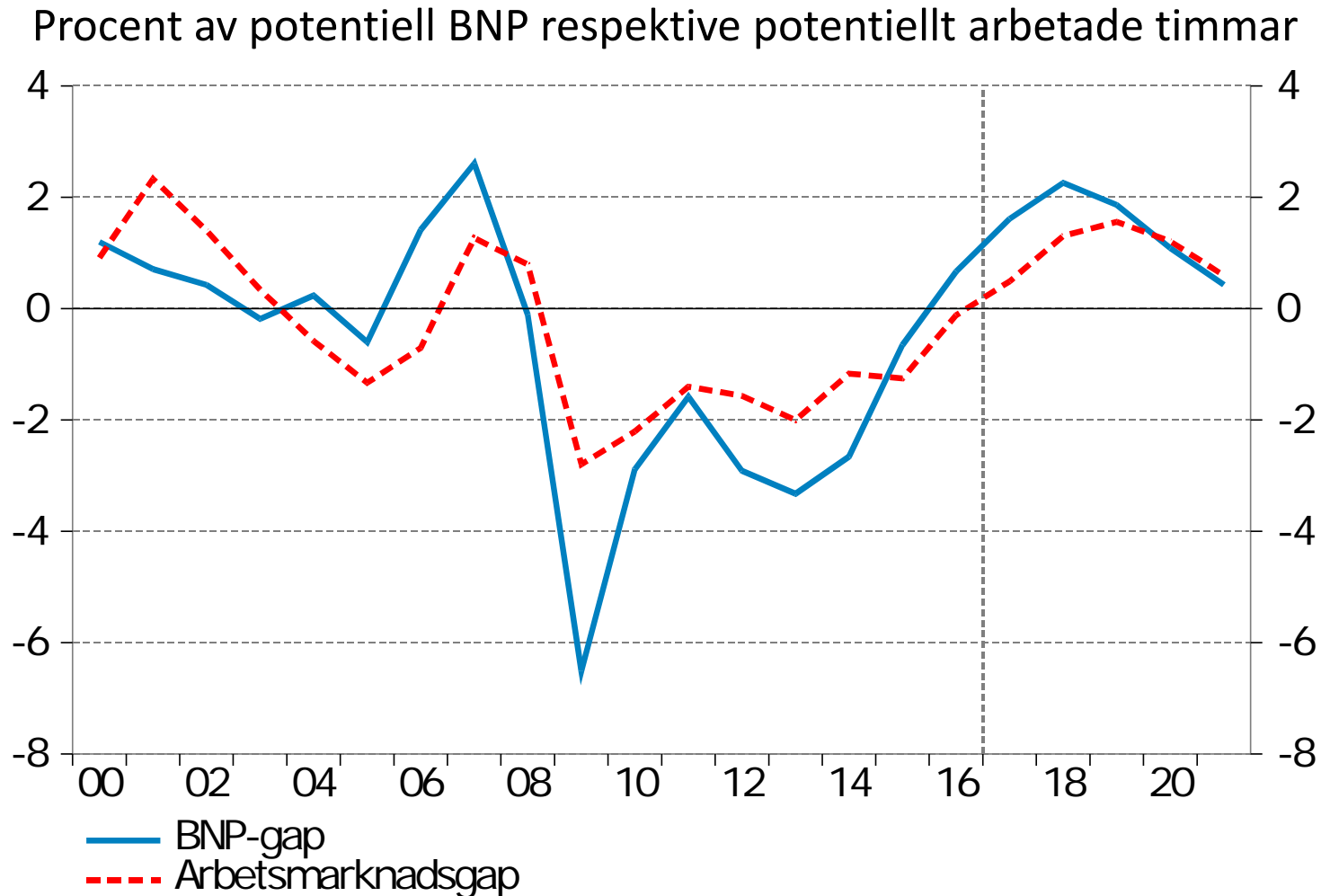
Källa: Arbetsförmedlingen.

Brist på arbetskraft i olika delar av näringslivet

Källa: Konjunkturinstitutet.

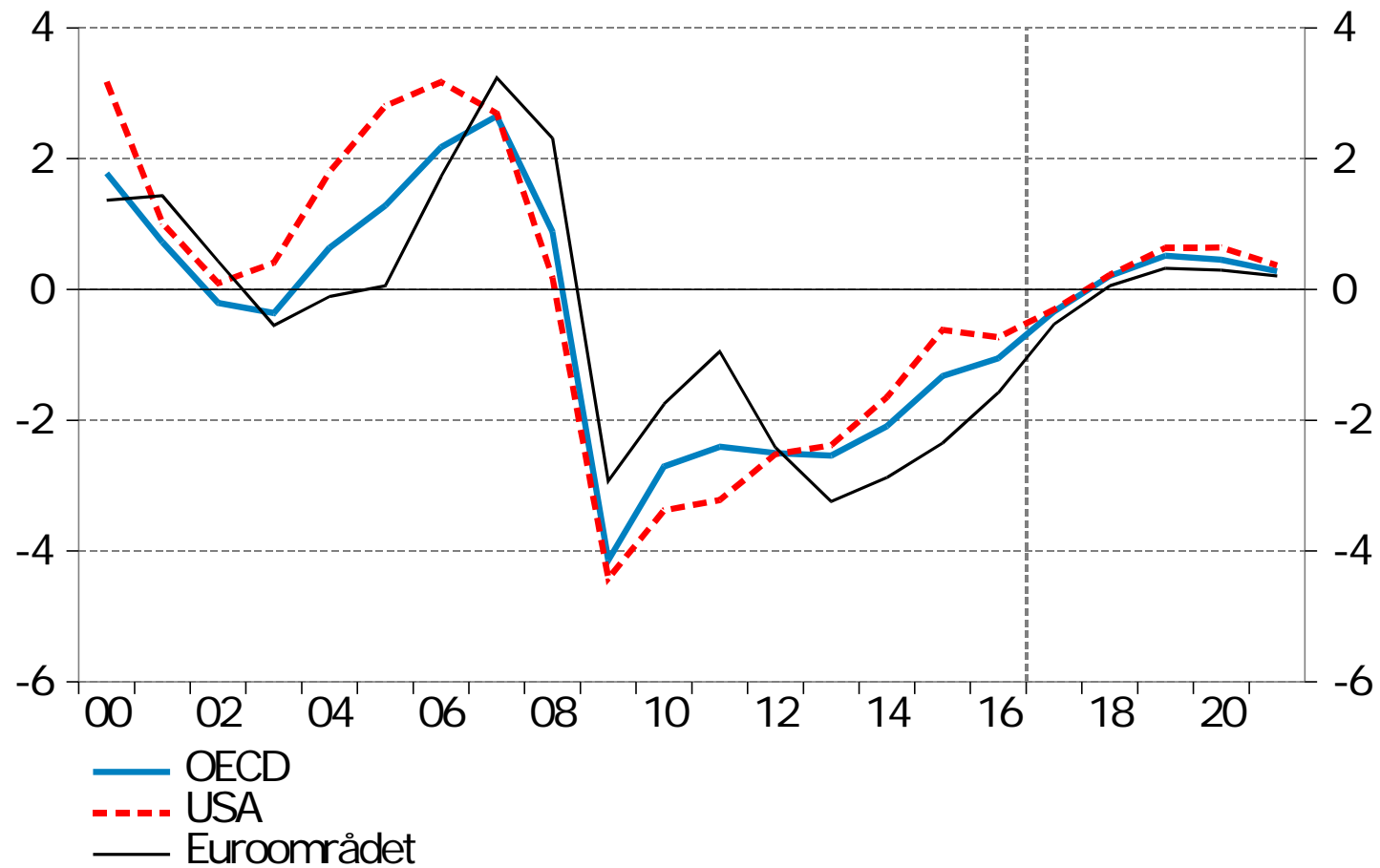
BNP-gap och arbetsmarknadsgap i Sverige

Källa: Konjunkturinstitutet.

BNP-gap

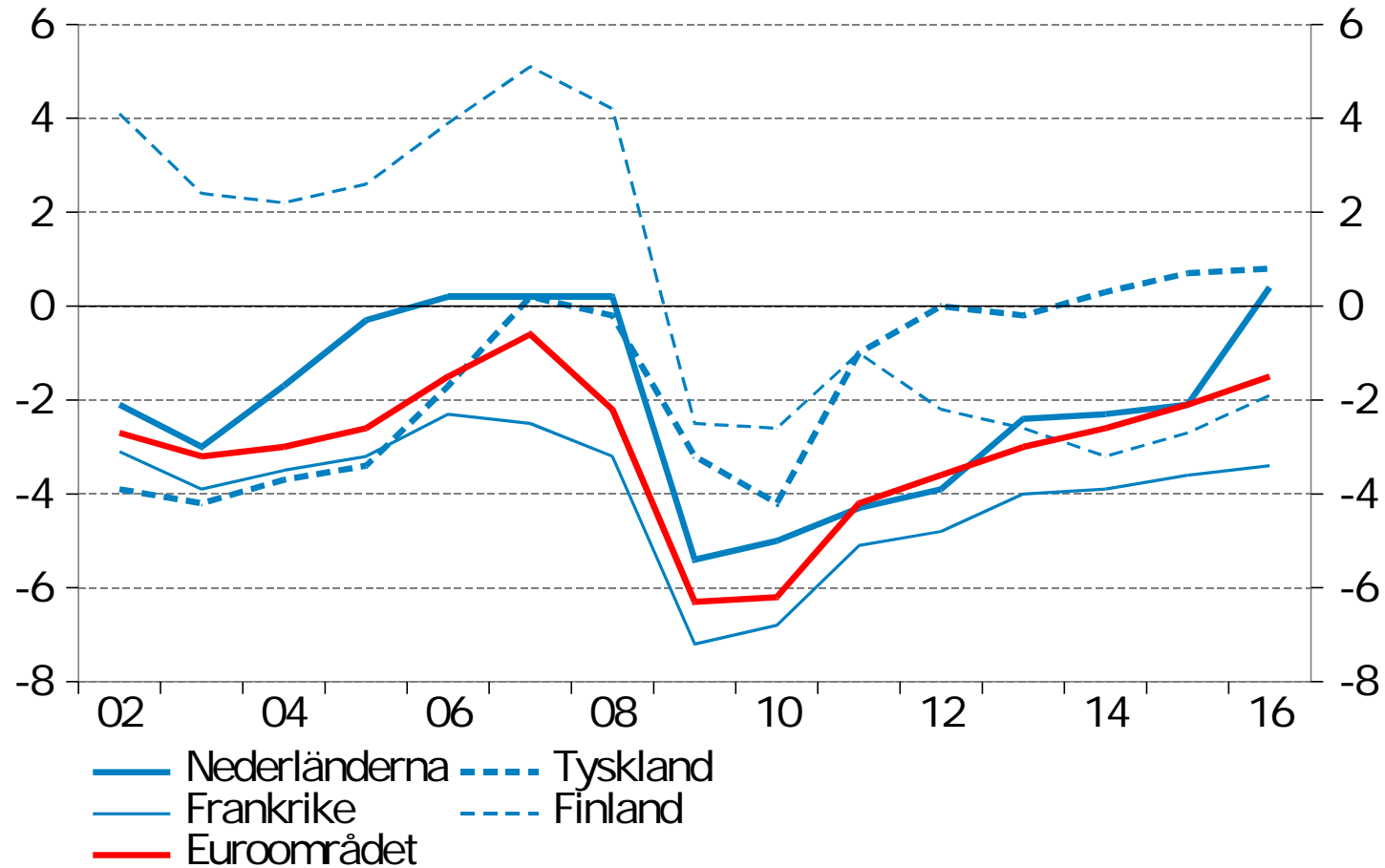
Procent av potentiell BNP

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Finansiellt sparande i offentlig sektor

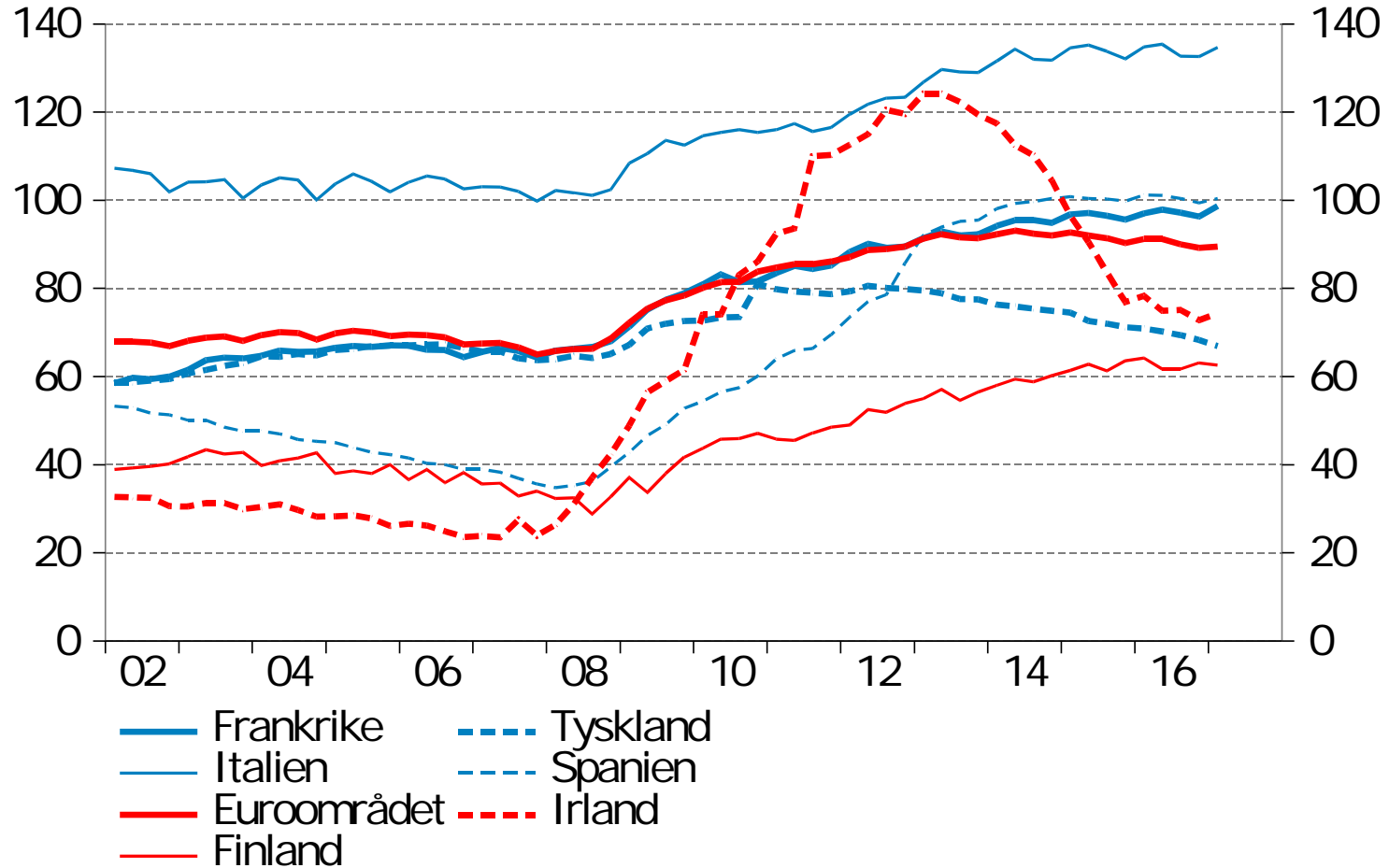
Procent av BNP

Källa: Eurostat.

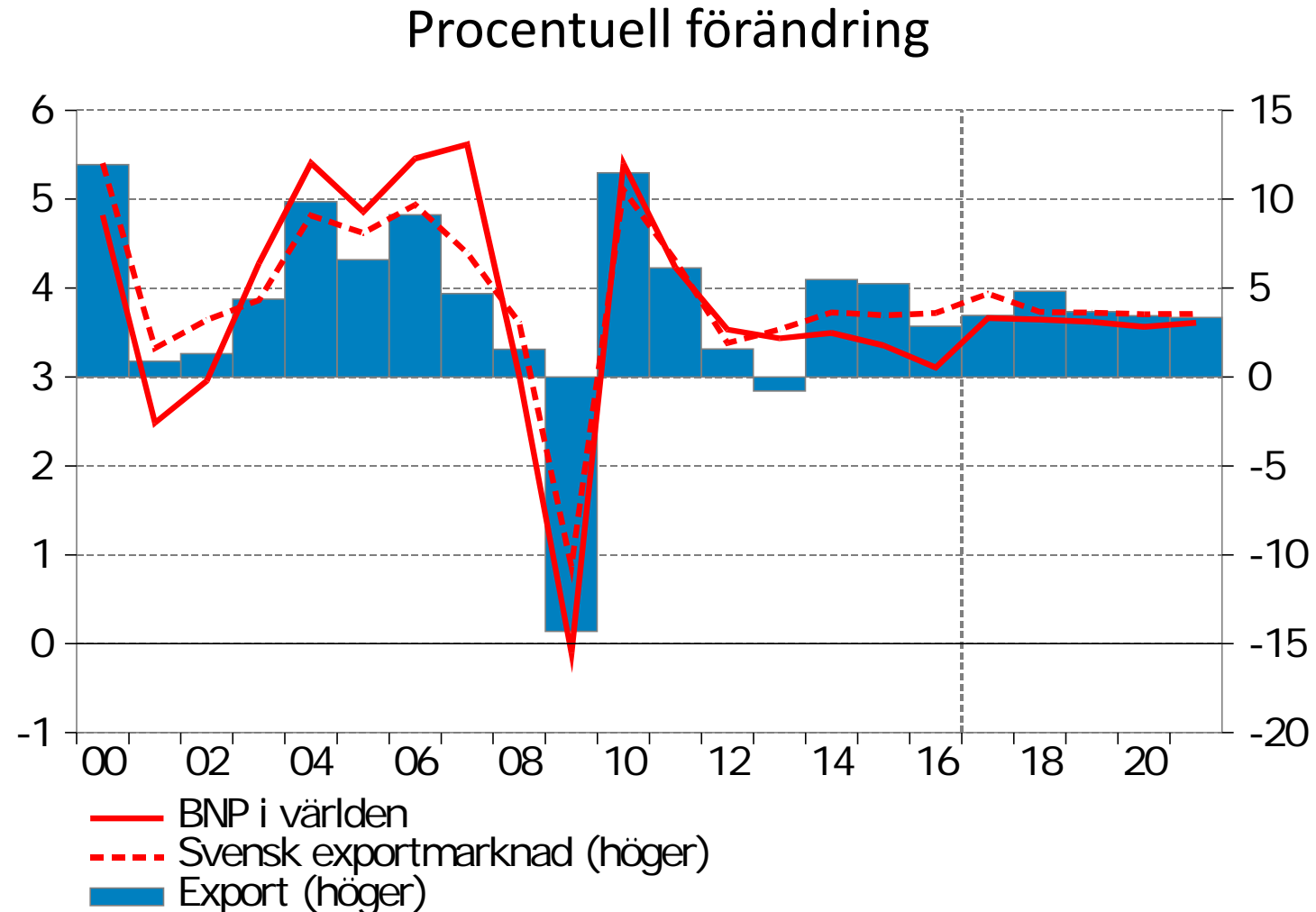
Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld

Procent av BNP, kvartalsvärden

Källa: Eurostat.

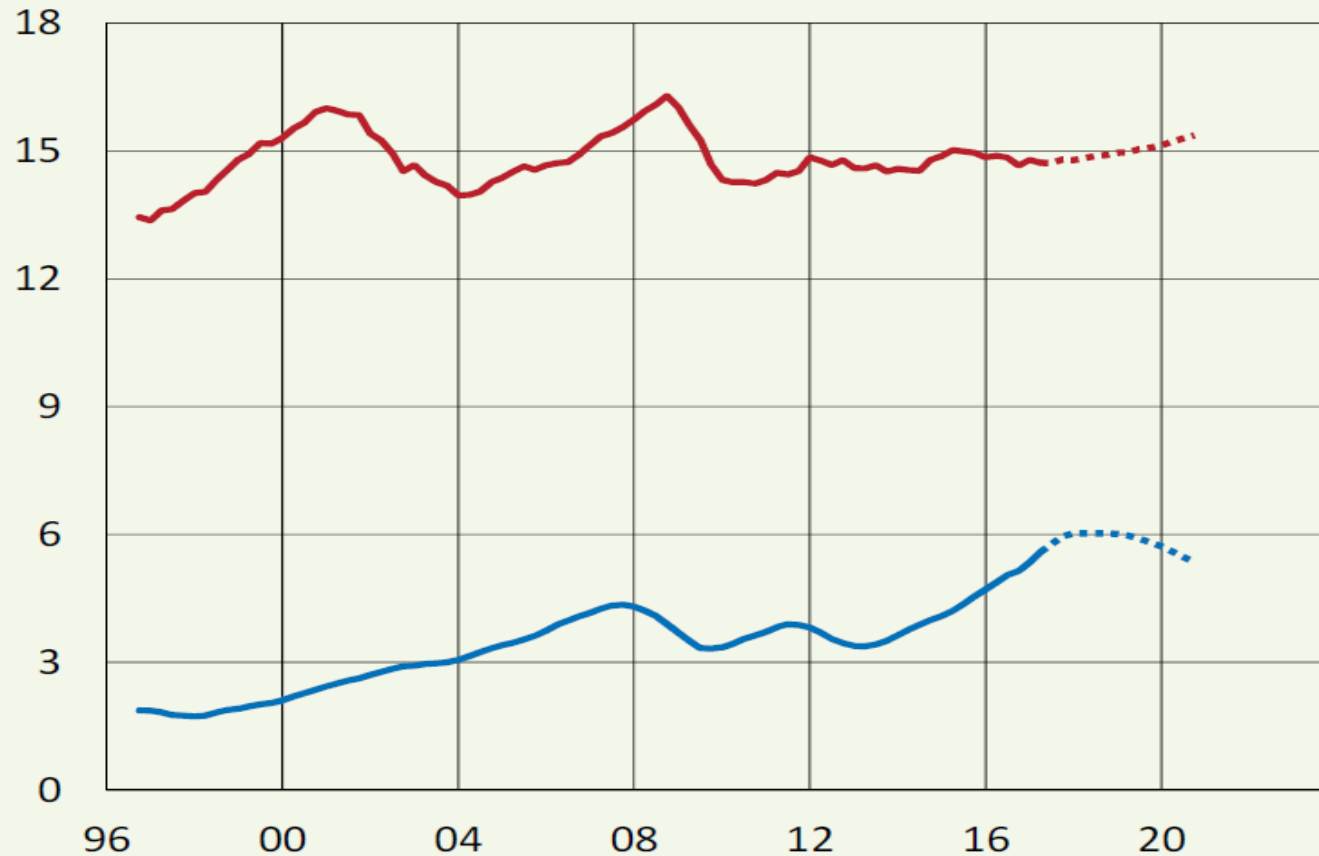
BNP i världen, svensk exportmarknad och export

Källor: OECD, SCB, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Näringslivets investeringar

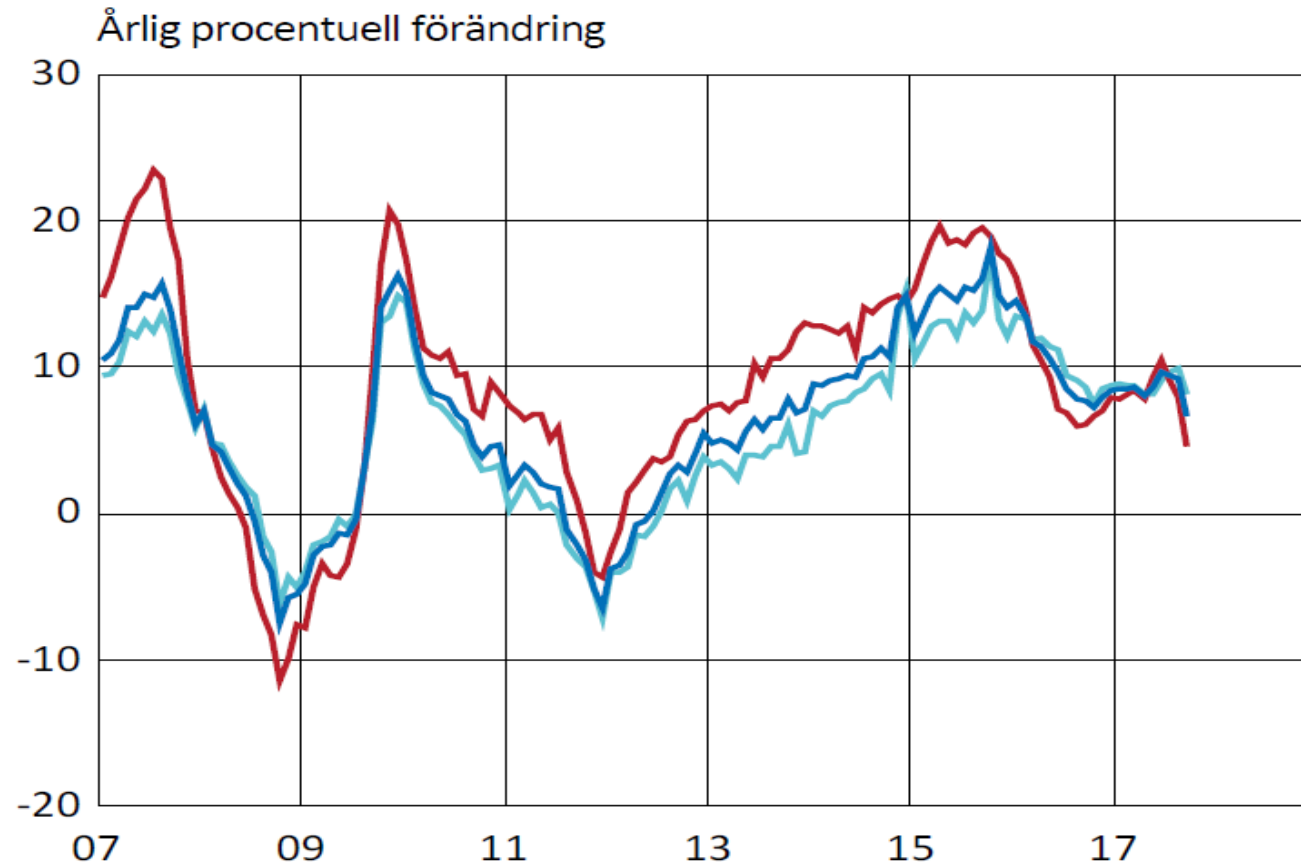
Procent av BNP, fyra kvartals glidande medelvärde

- Bostadsinvesteringar
- Näringslivets investeringar exklusive bostäder

Källor: Konjunkturinstitutet, SCB och Riksbanken

Bostadspriser

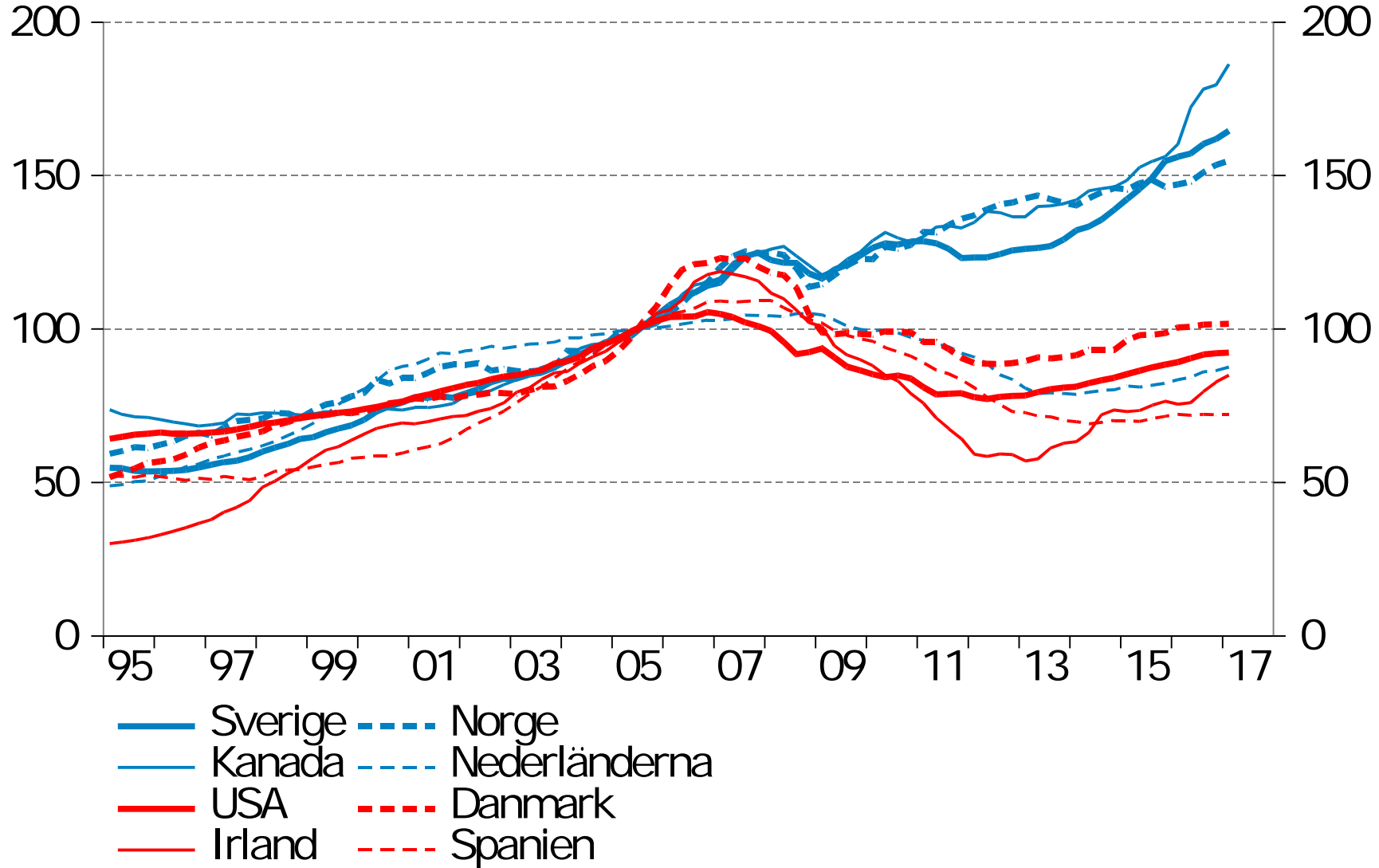

- Totalt
- Bostadsrätter
- Villor

Källa: Valueguard

Reala bostadspriser

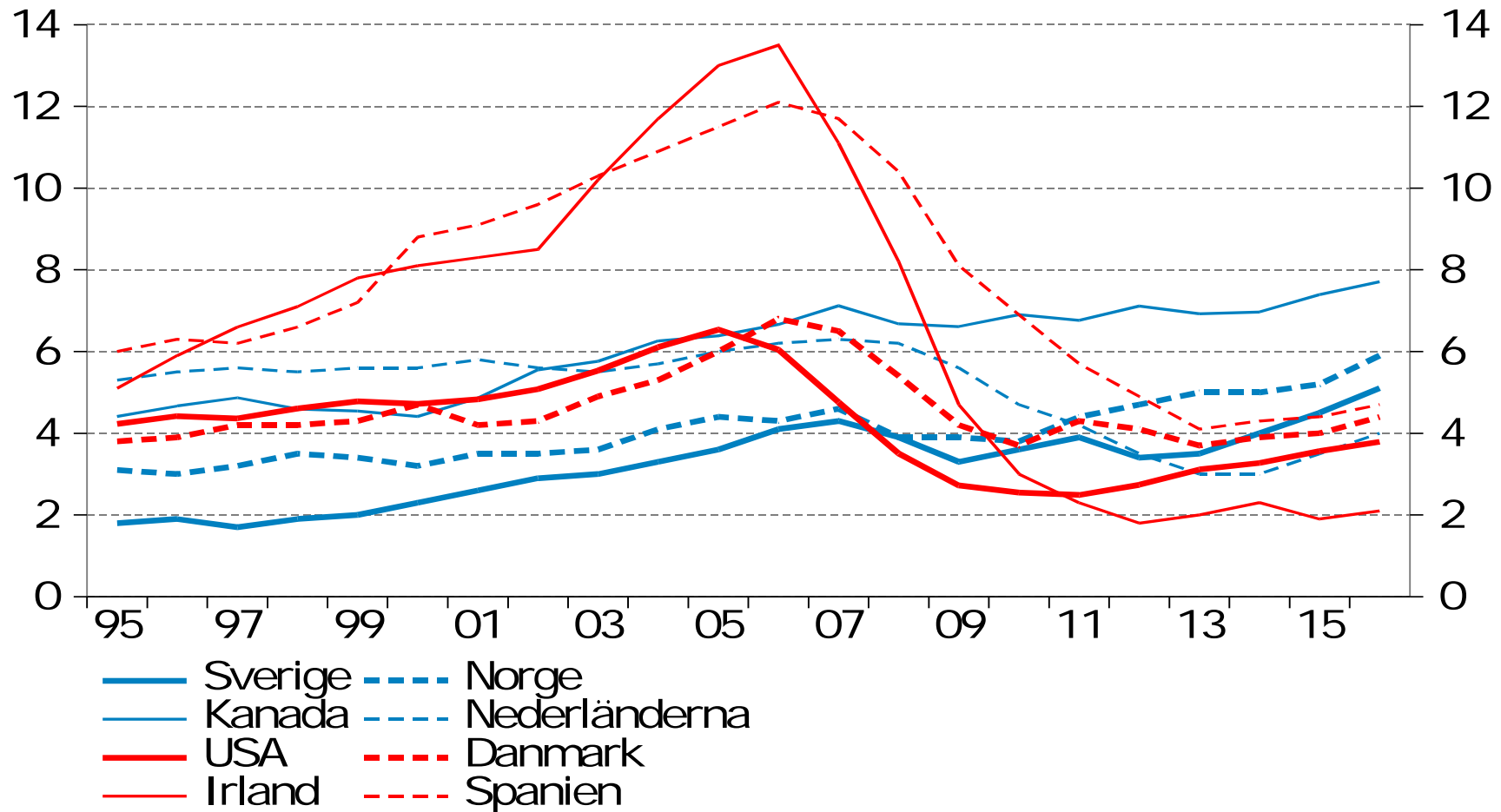
Index 2005=100, kvartalsvärden

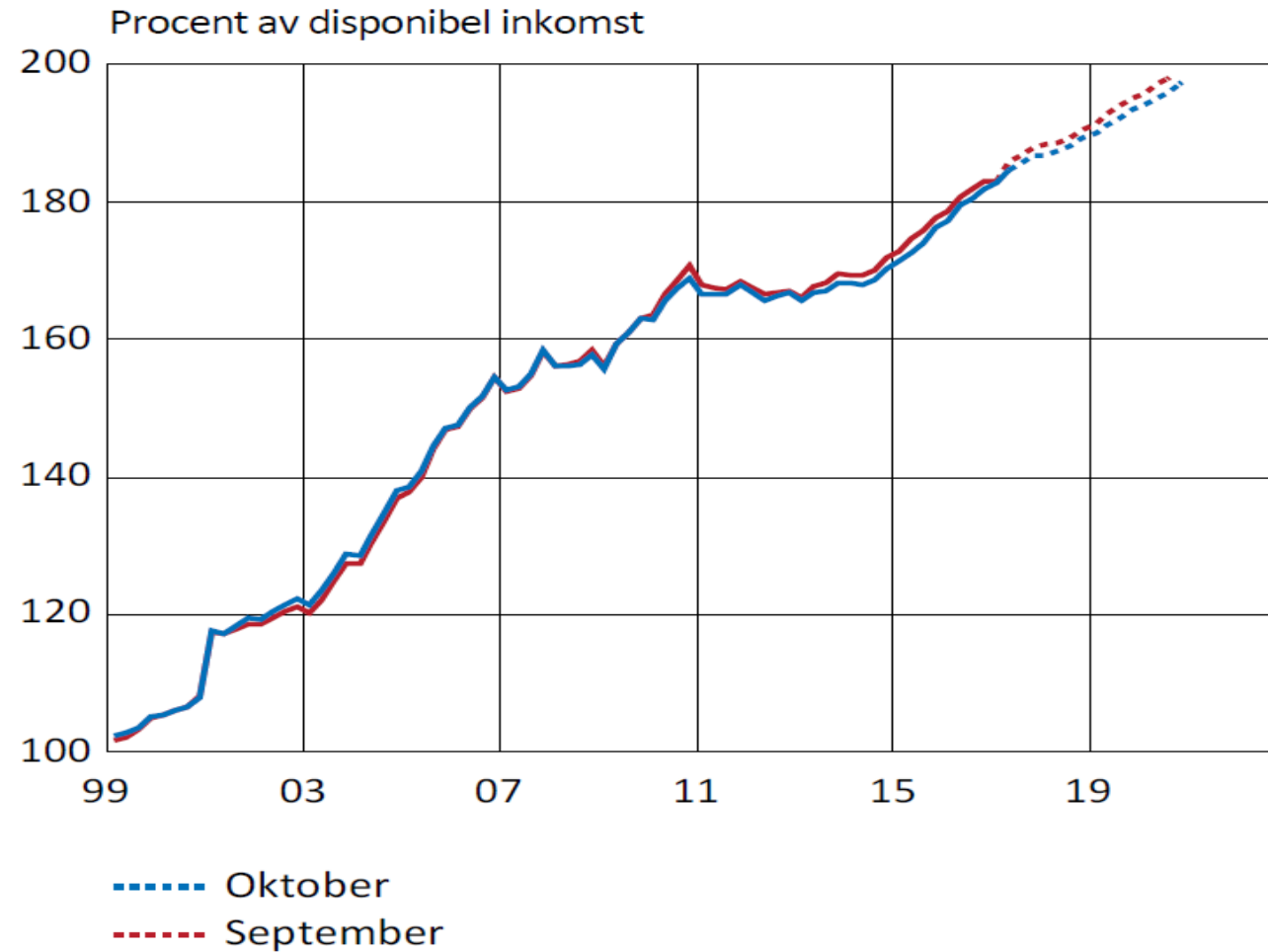
Källor: Federal Reserve Bank of Dallas.

Bostadsinvesteringar

Procent av BNP

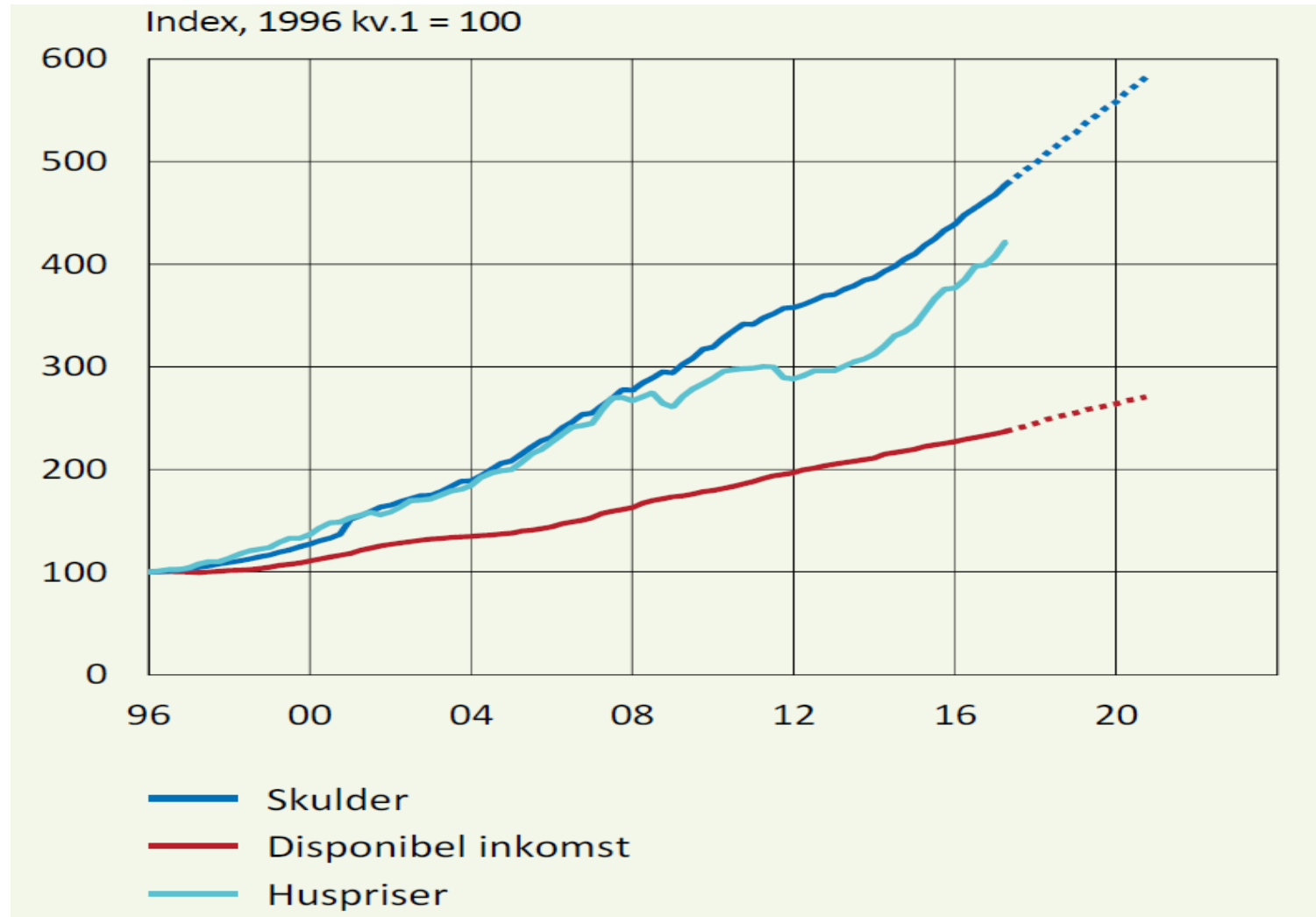

Hushållens skulder

Källa: Riksbanken.

Disponibel inkomst, huspriser och skulder

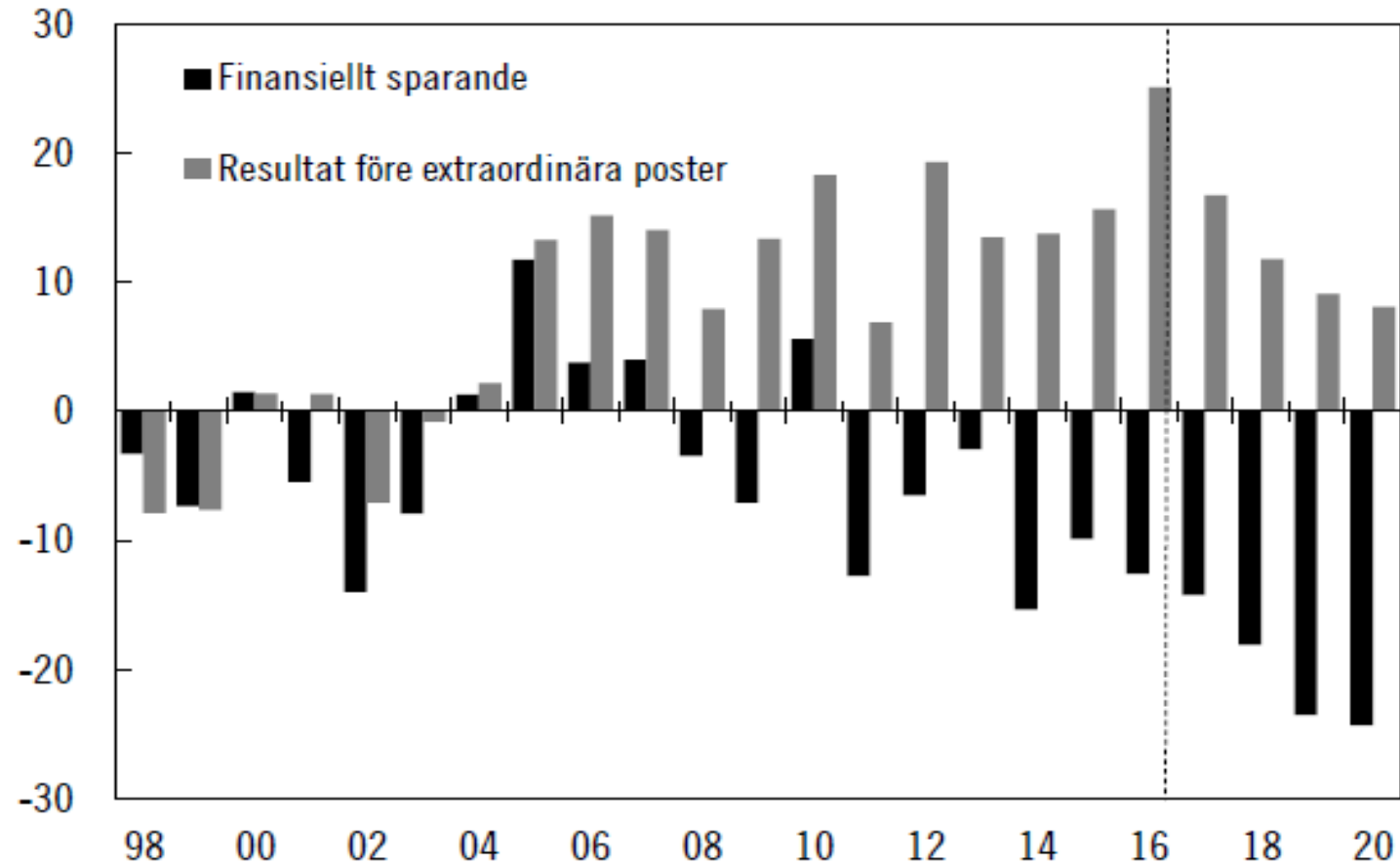

Källa: SCB och Riksbanken.

Kommunsektorns resultat och finansiella sparande

Miljarder kronor

Utfall för 1998–2016, prognos för 2017–2020

Källa: Ekonomiska vårpropositionen 2017.

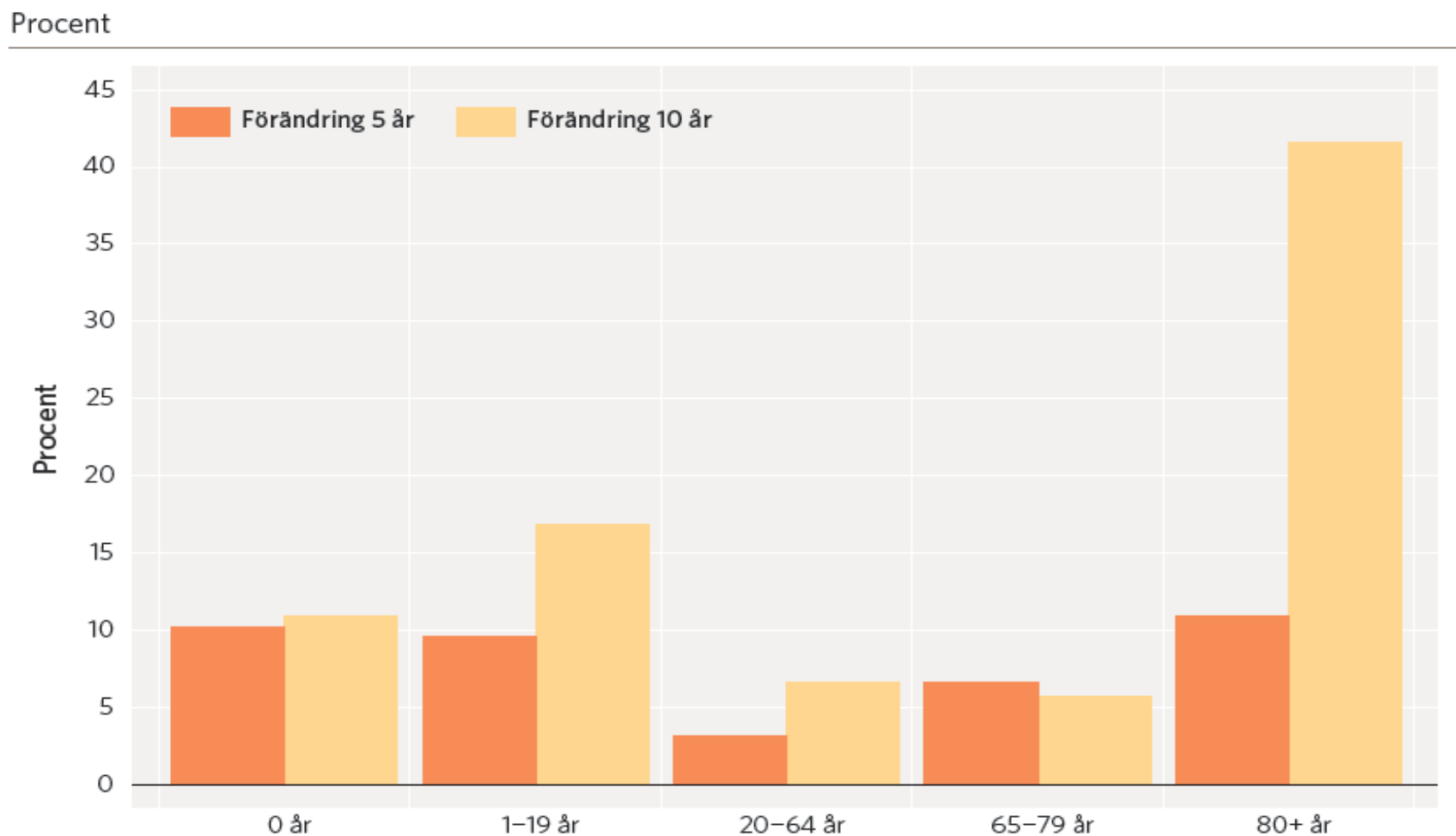
Resultat som andel av skatteintäkter och statsbidrag

Procent

	Genomsnitt 2012–2016	Genomsnitt 2016	Högst 2016	Lägst 2016
Kommuner	3,5	4,1	14,4	-13,6
Landsting	0,8	1,2	3,5	-5,2

Källa: Ekonomiska vårpropositionen 2017.

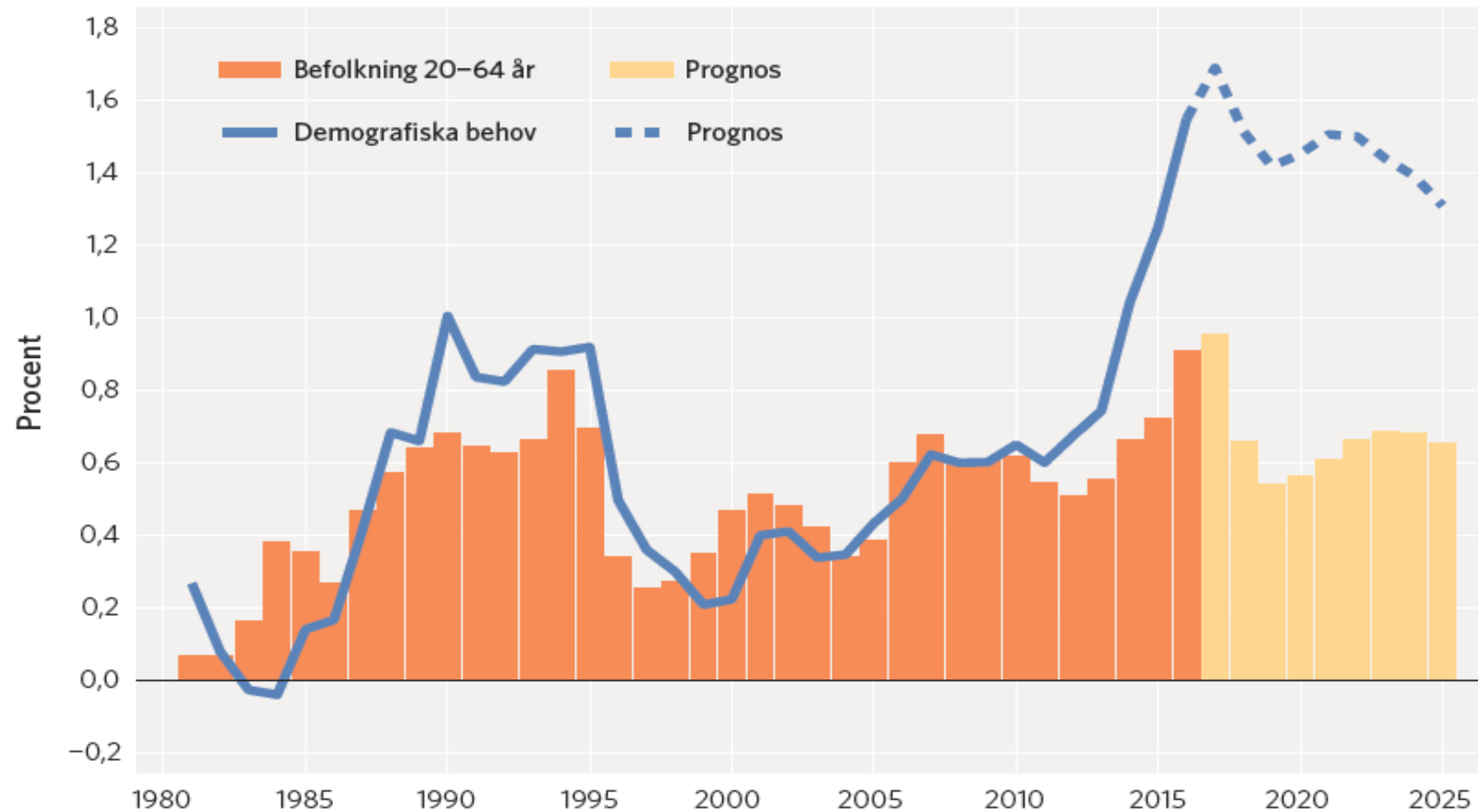
Procentuell förändring för olika åldersgrupper

Källa: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Landsting.

Befolkning 20-64 år och demografiskt betingade behov

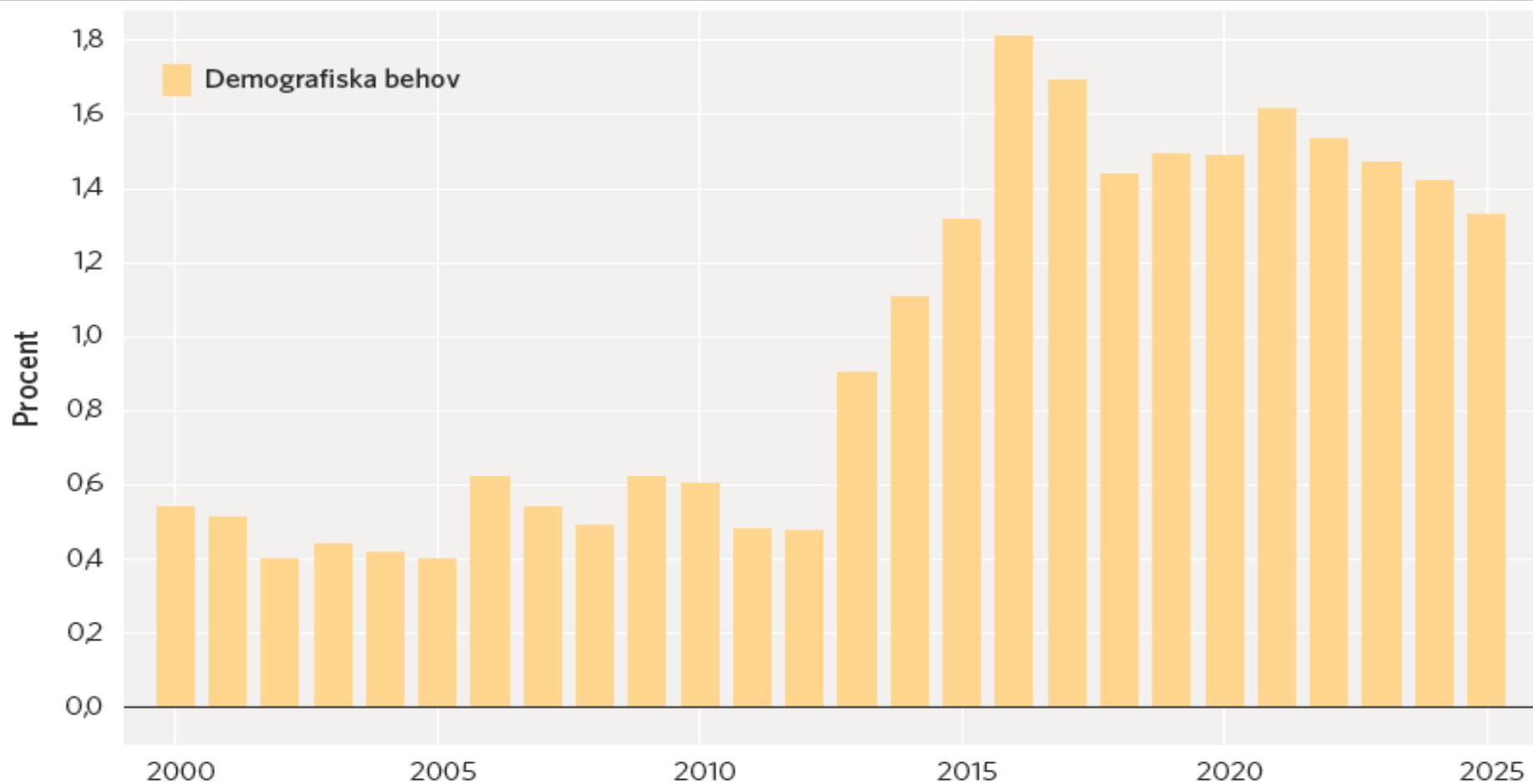
Procentuell förändring

Källa: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Landsting.

Beräknade demografiska behov

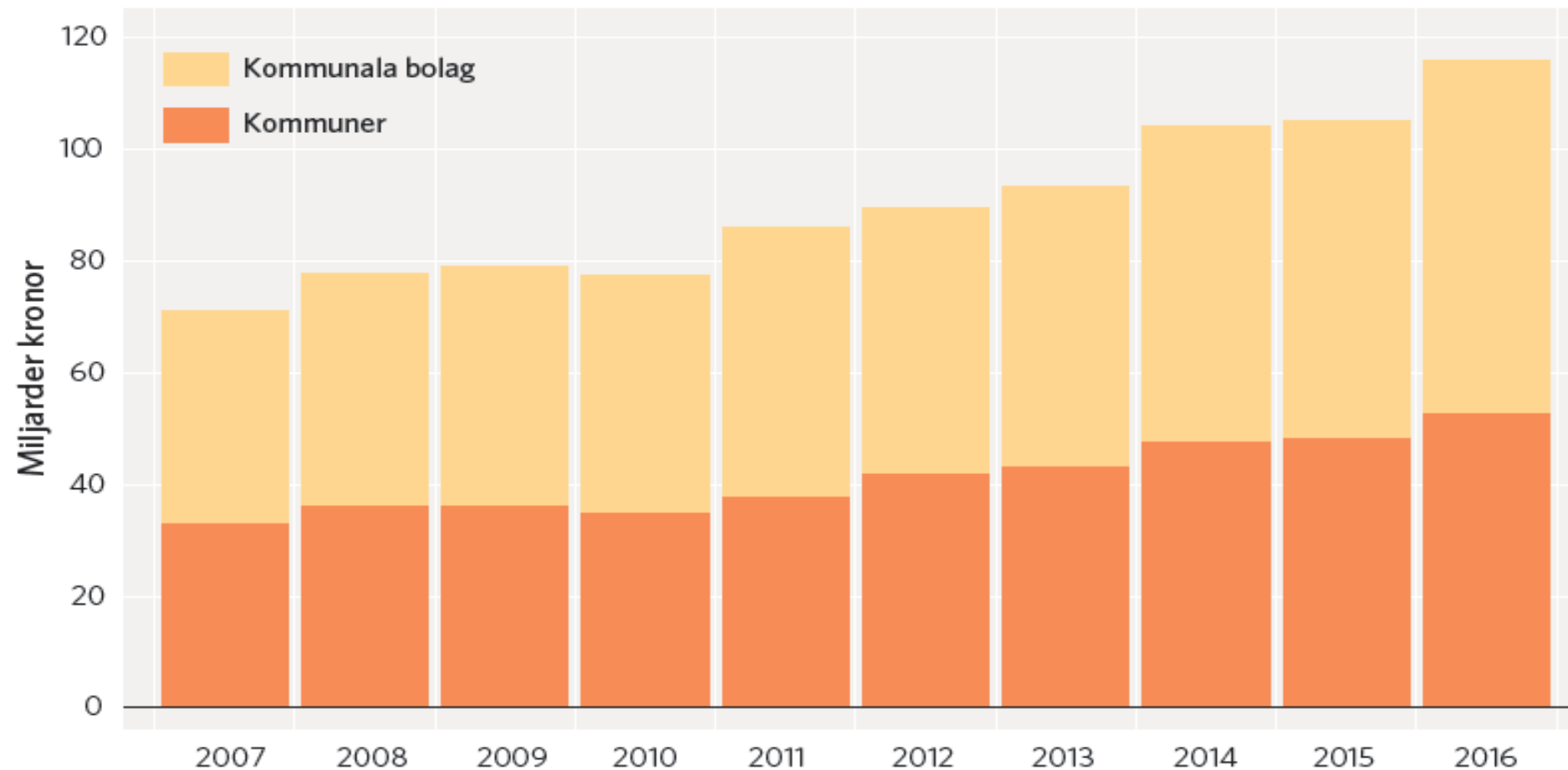
Årlig procentuell förändring

Källa: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Landsting.

Investeringar i kommuner och kommunala bolag

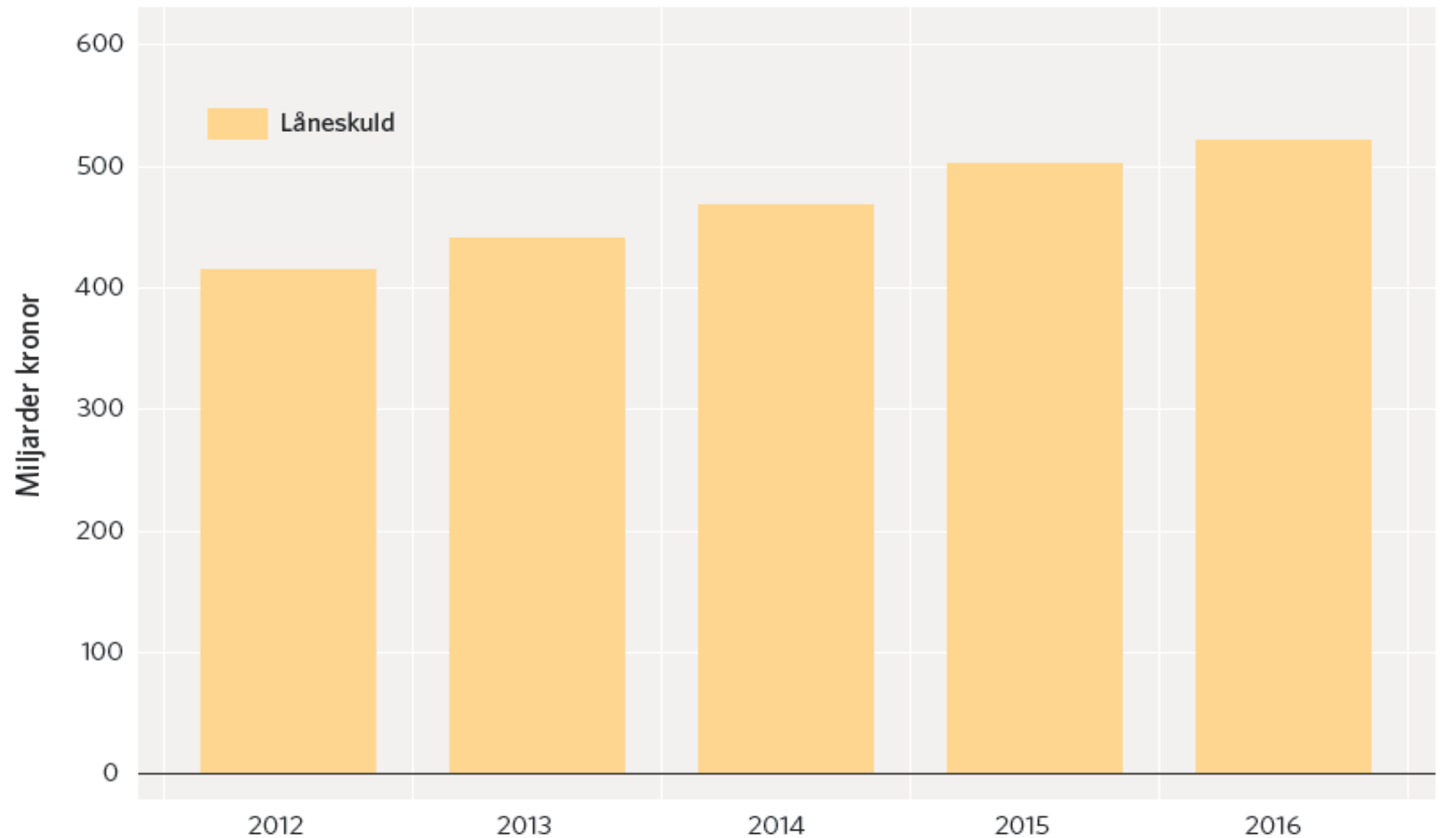
Miljarder kronor

Källa: Kommuninvest.

Låneskuld kommunkoncernen

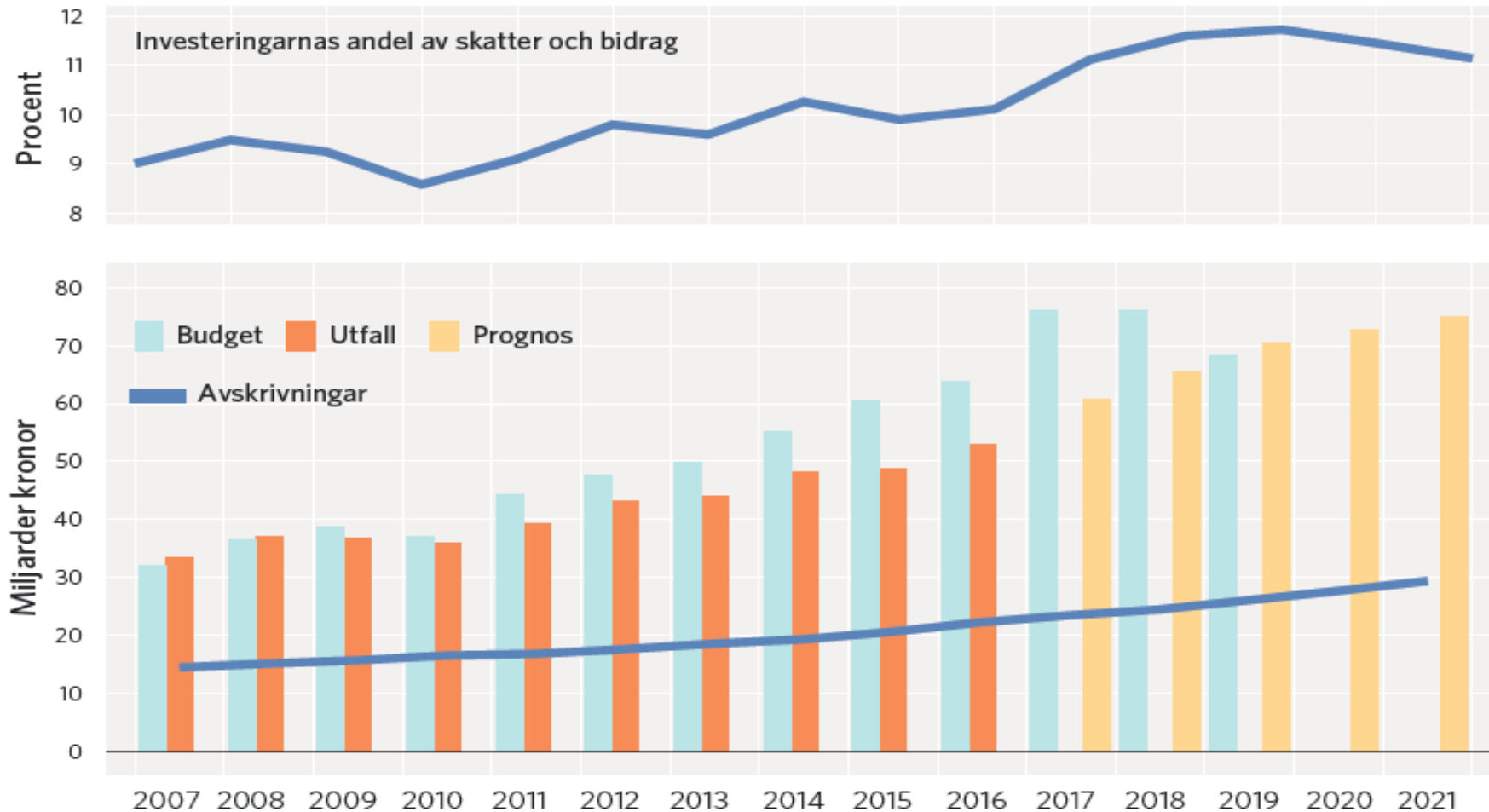
Miljarder kronor

Källa: Kommuninvest.

Kommunernas investeringar och avskrivningar

Miljarder kronor, löpande priser samt andel av skatter och bidrag

Källa: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Landsting.

Nyckeltal för kommunerna

Procentuell förändring om inget annat anges

	Utfall	Prognos		Kalkyl		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Medelskattesats, nivå i % (exkl. Gotland)*</i>	20,68	20,69	20,69	21,23	21,72	22,25
Skatteintäkter o generella statsbidrag, LP	6,3	4,6	3,3	5,8	5,8	5,9
Skatteintäkter o generella statsbidrag, FP	3,6	1,7	0,3	2,8	2,3	2,7
Verksamhetens kostnader**, LP	7,7	4,8	3,9	4,0	5,2	5,3
Verksamhetens kostnader**, FP	4,9	1,9	0,9	1,0	1,7	2,1
Implicit prisindex (PKV) ^o	2,7	2,8	3,0	3,0	3,4	3,1

Vad kommer att hända med räntorna framöver?

Korta räntor

- Riksbankens politik och inflationen
 - valet av styrränta
- Långa räntor = Förväntade framtida korta räntor

Långa räntor

- Sparande och investeringar i världsekonomin
 - utbud och efterfrågan på kapitalmarknaden

Riksbankens penningpolitik

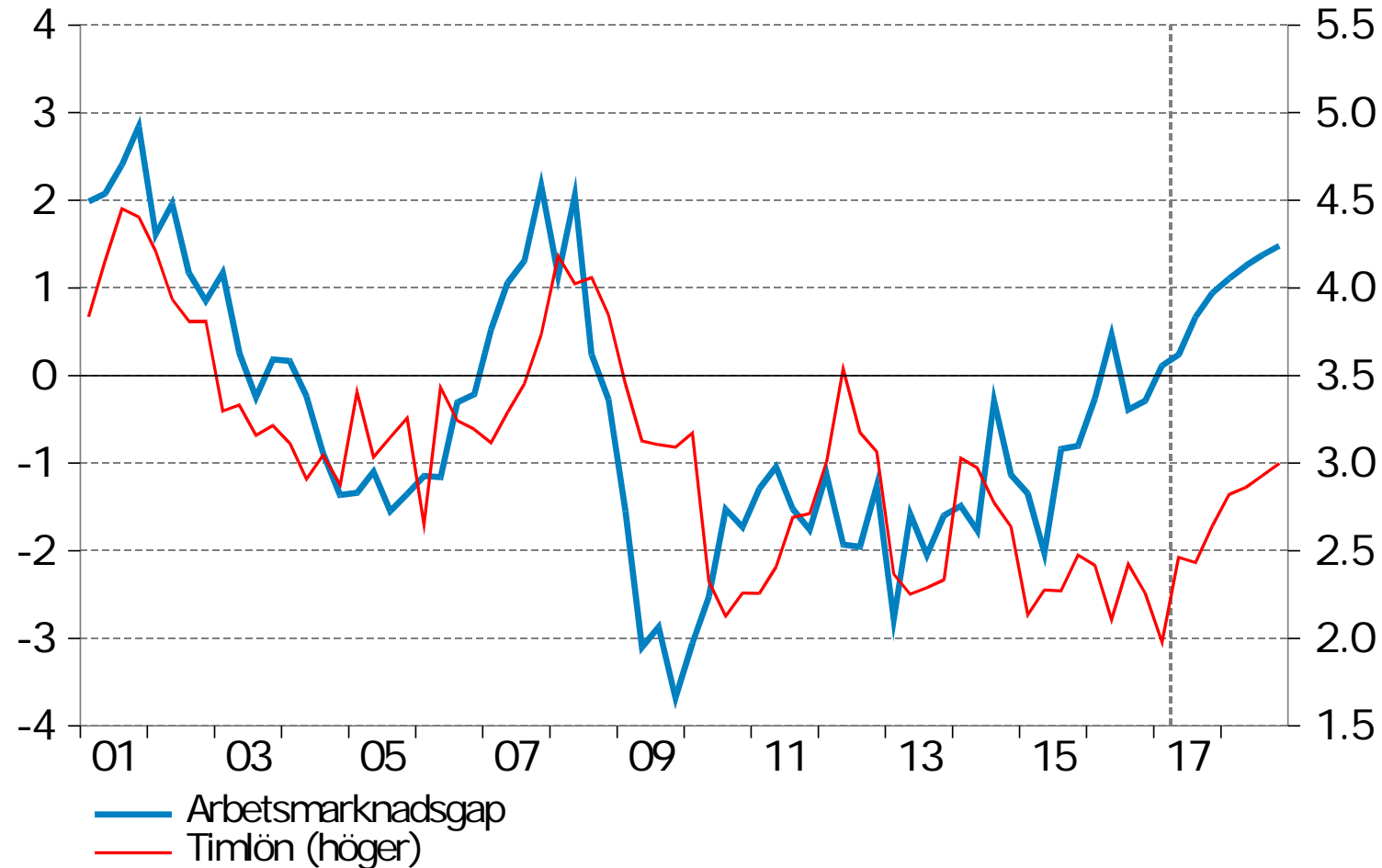
Taylorregeln

Styrräntan = Jämviktsrealräntan + Inflationen + 0,5 x (Inflationen – Inflationens målet) + 0,5 x BNP-gapet

- Jämviktsrealräntan är den realränta som ger BNP-gapet = 0, dvs BNP = Potentiell BNP
- När Inflationen = Inflationens målet och BNP-gapet = 0, så ska gälla att:
- Styrräntan = Jämviktsrealräntan + Inflationen
- Den reala styrräntan = Styrräntan – Inflationen = Jämviktsrealräntan
- Då förblir BNP-gapet = 0

Arbetsmarknadsgap och timlön i näringslivet

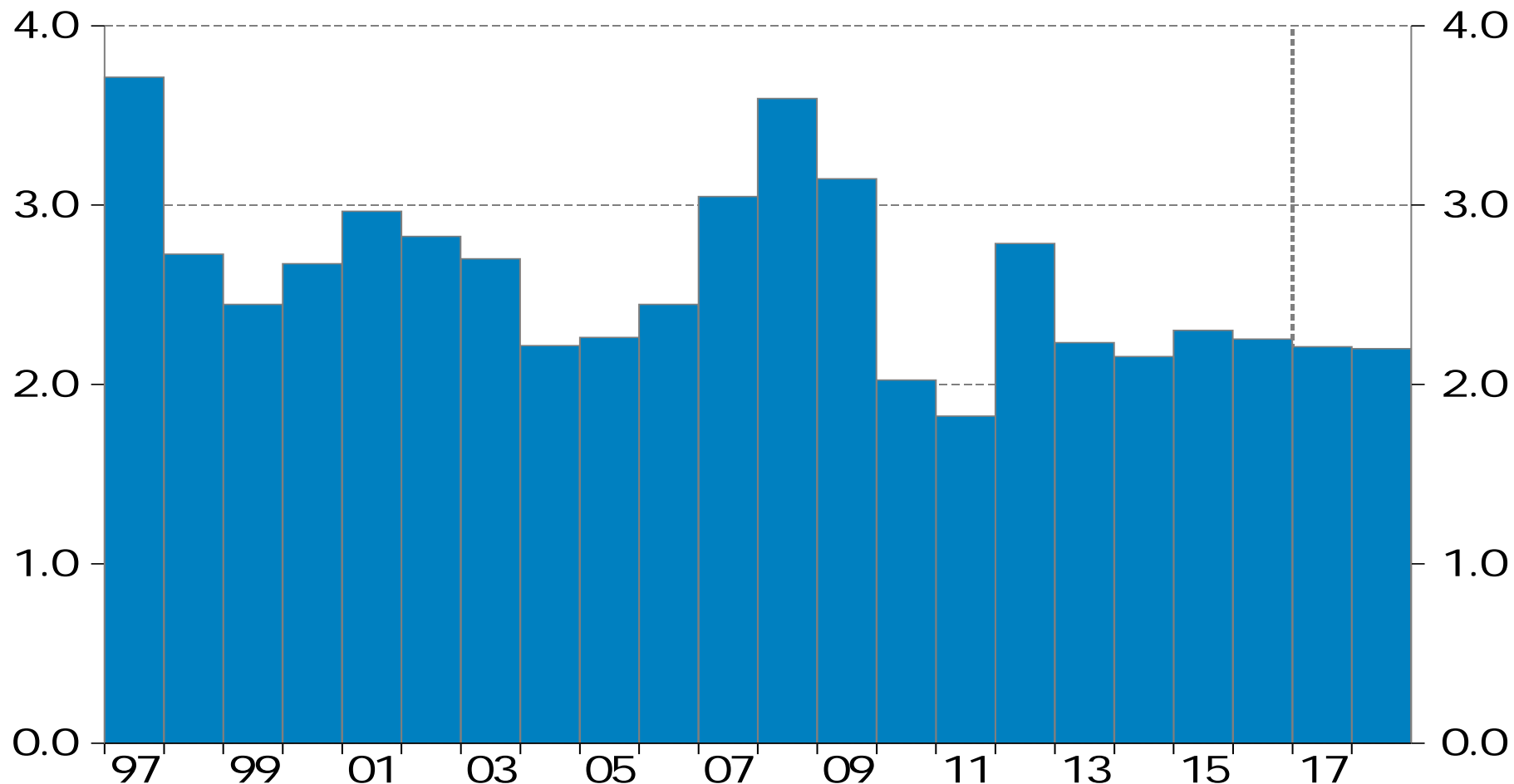
Procent av potentiellt arbetade timmar respektive årlig procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Centralt avtalade löner i hela ekonomin

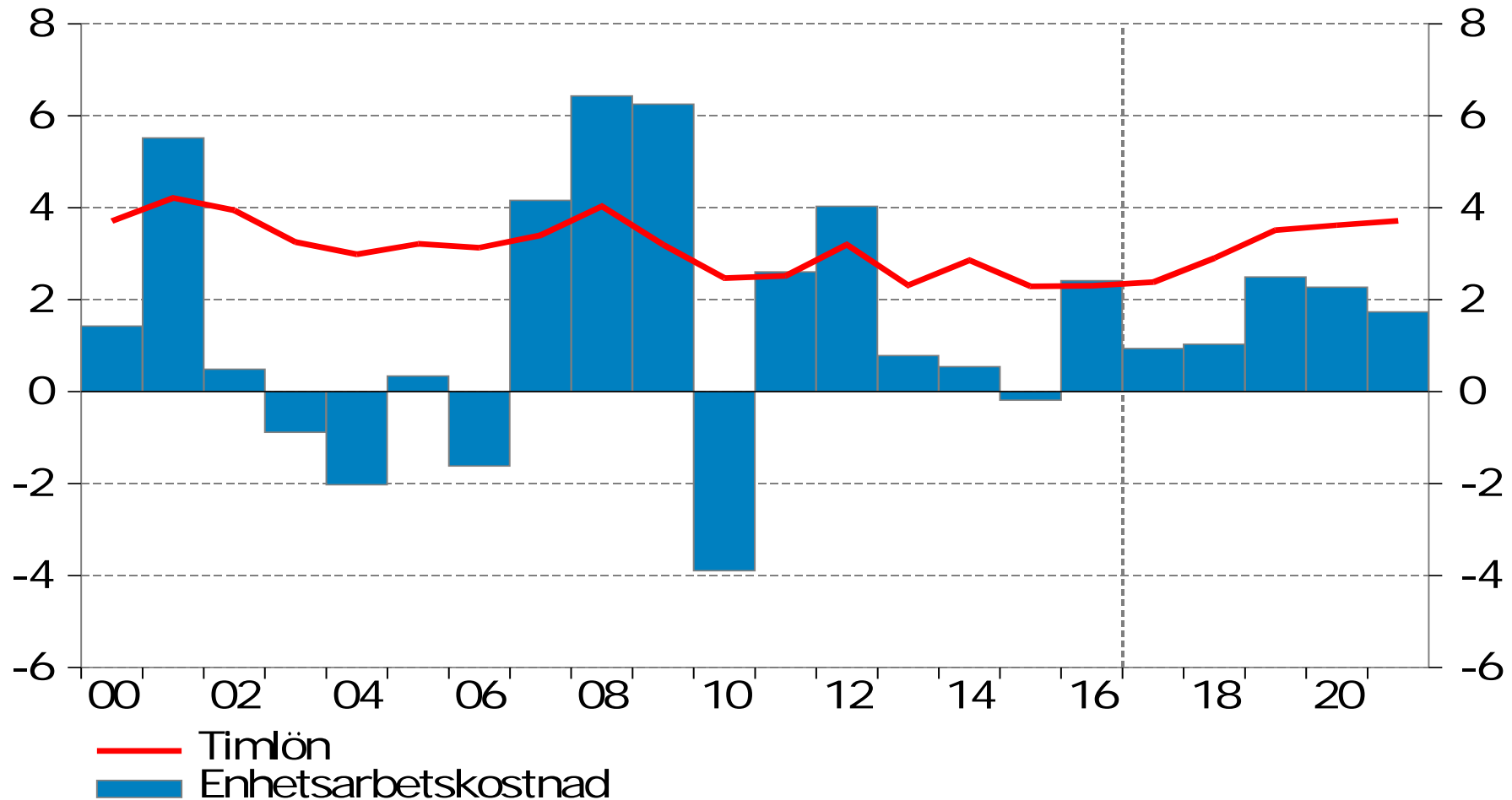
Procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Timlön och enhetsarbetskostnad i näringslivet

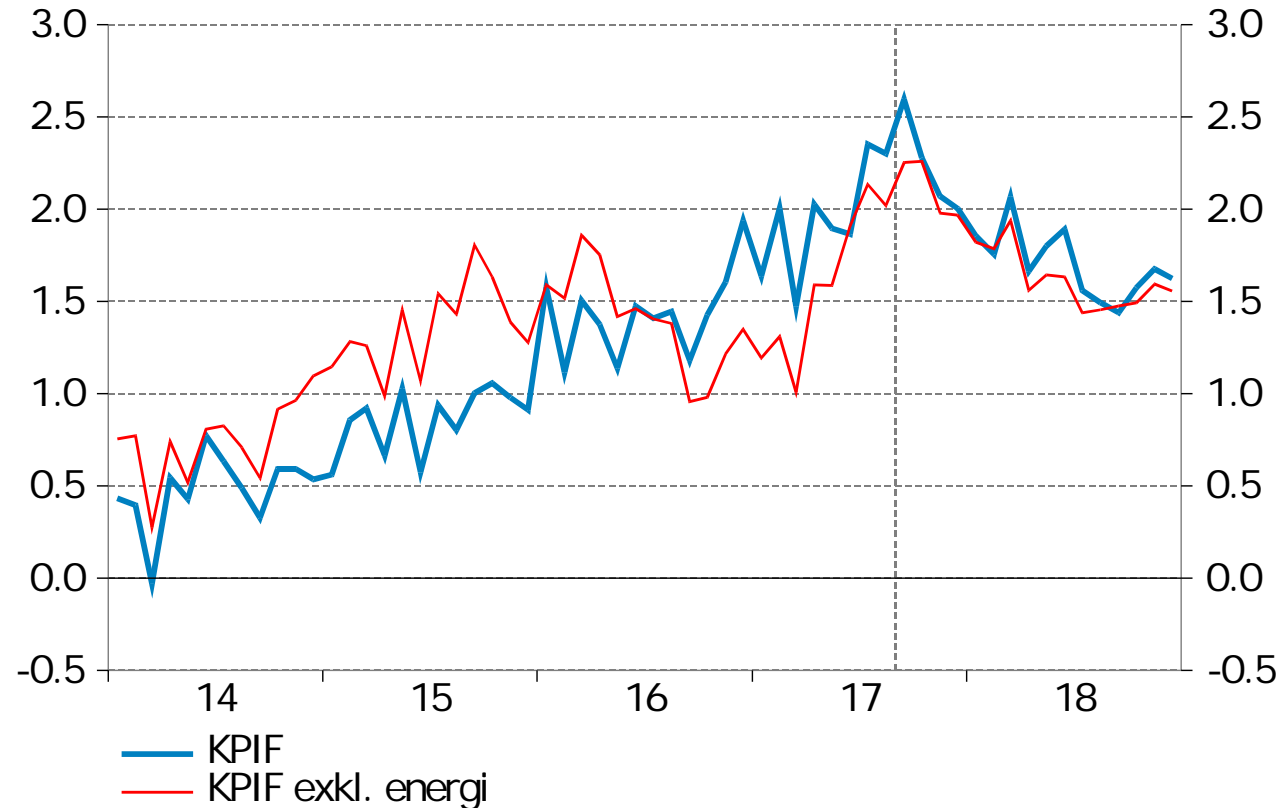
Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

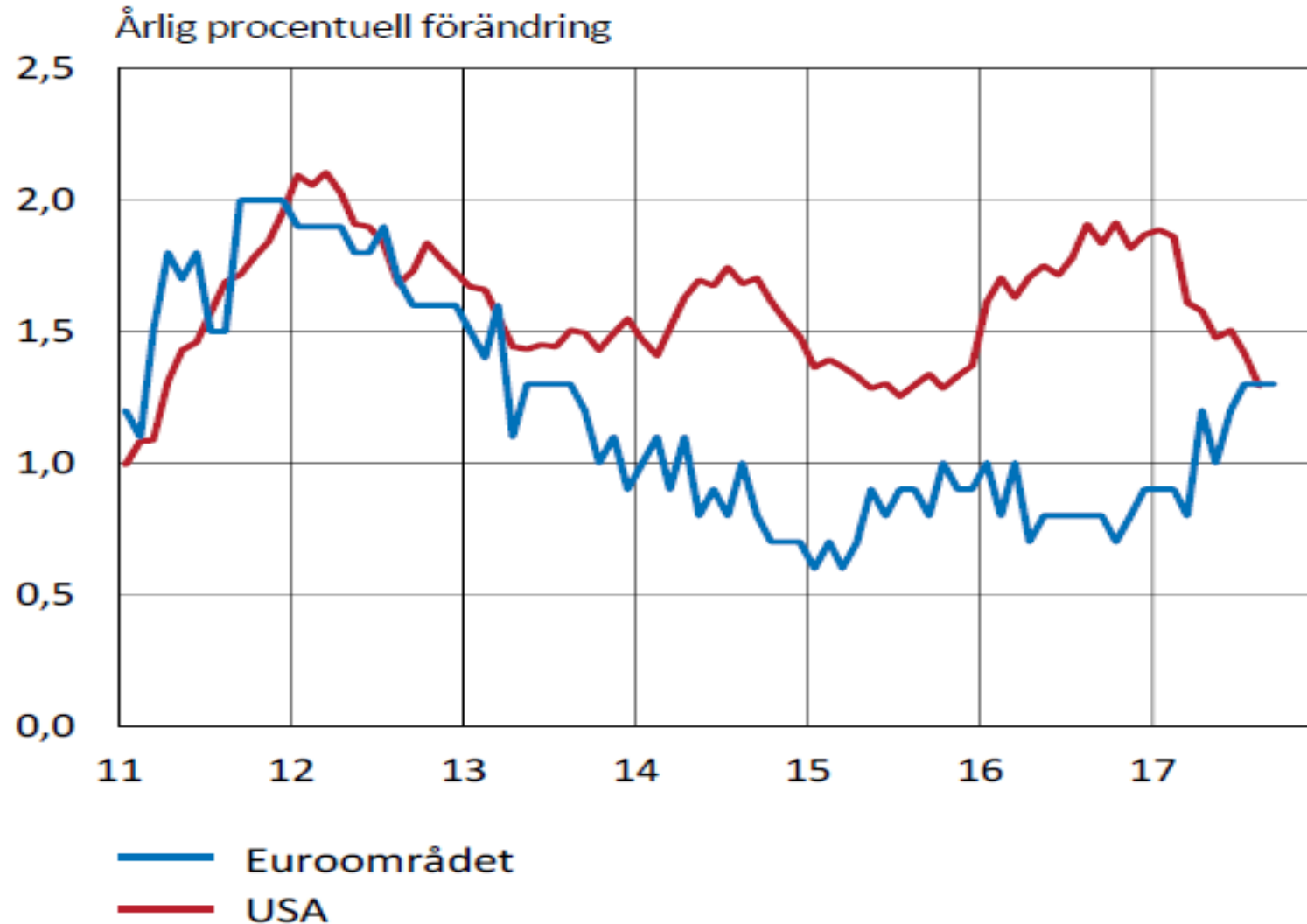
Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Konsumentpriser

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

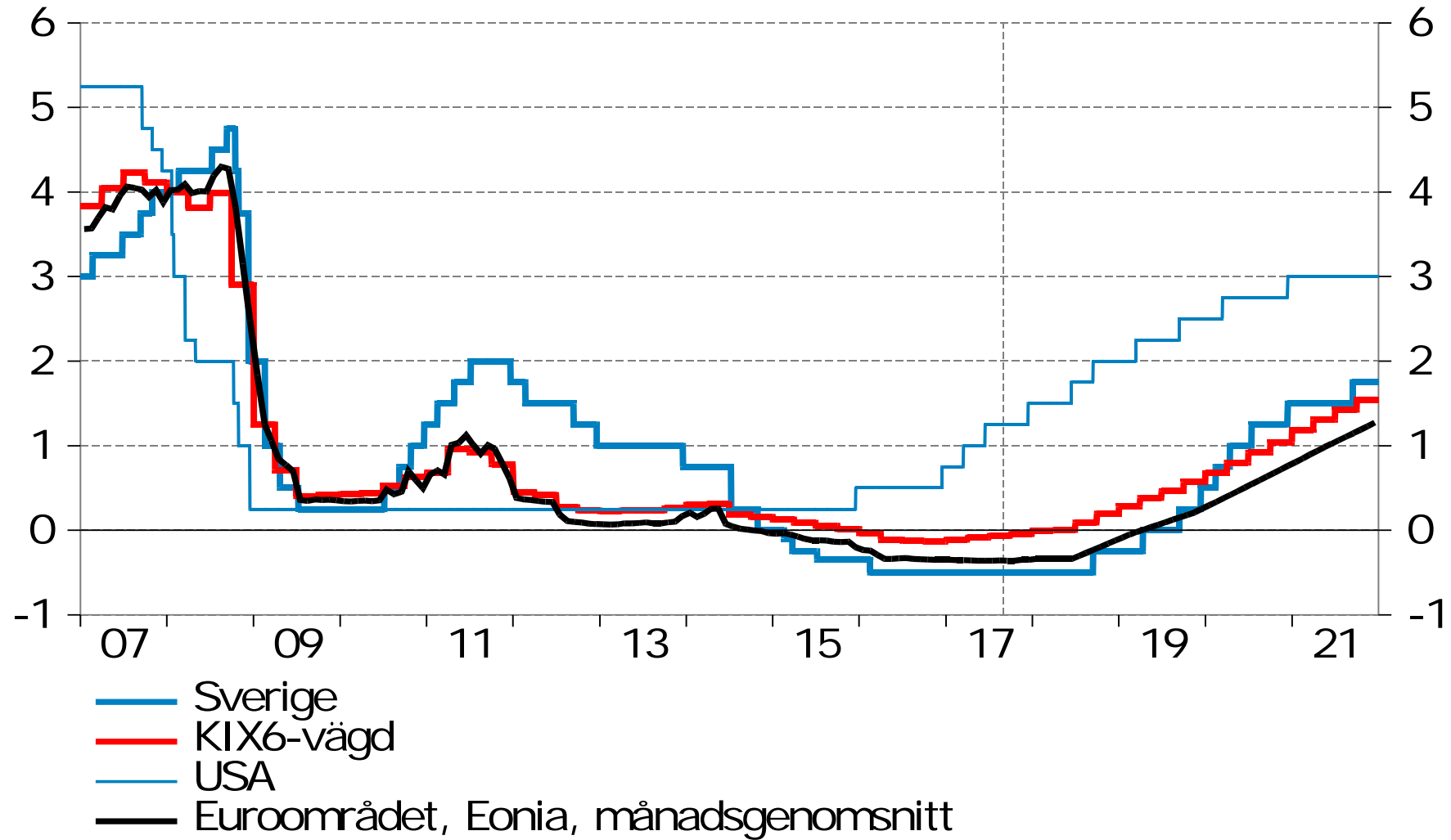
Underliggande inflation i omvärlden

Källa: Riksbanken.

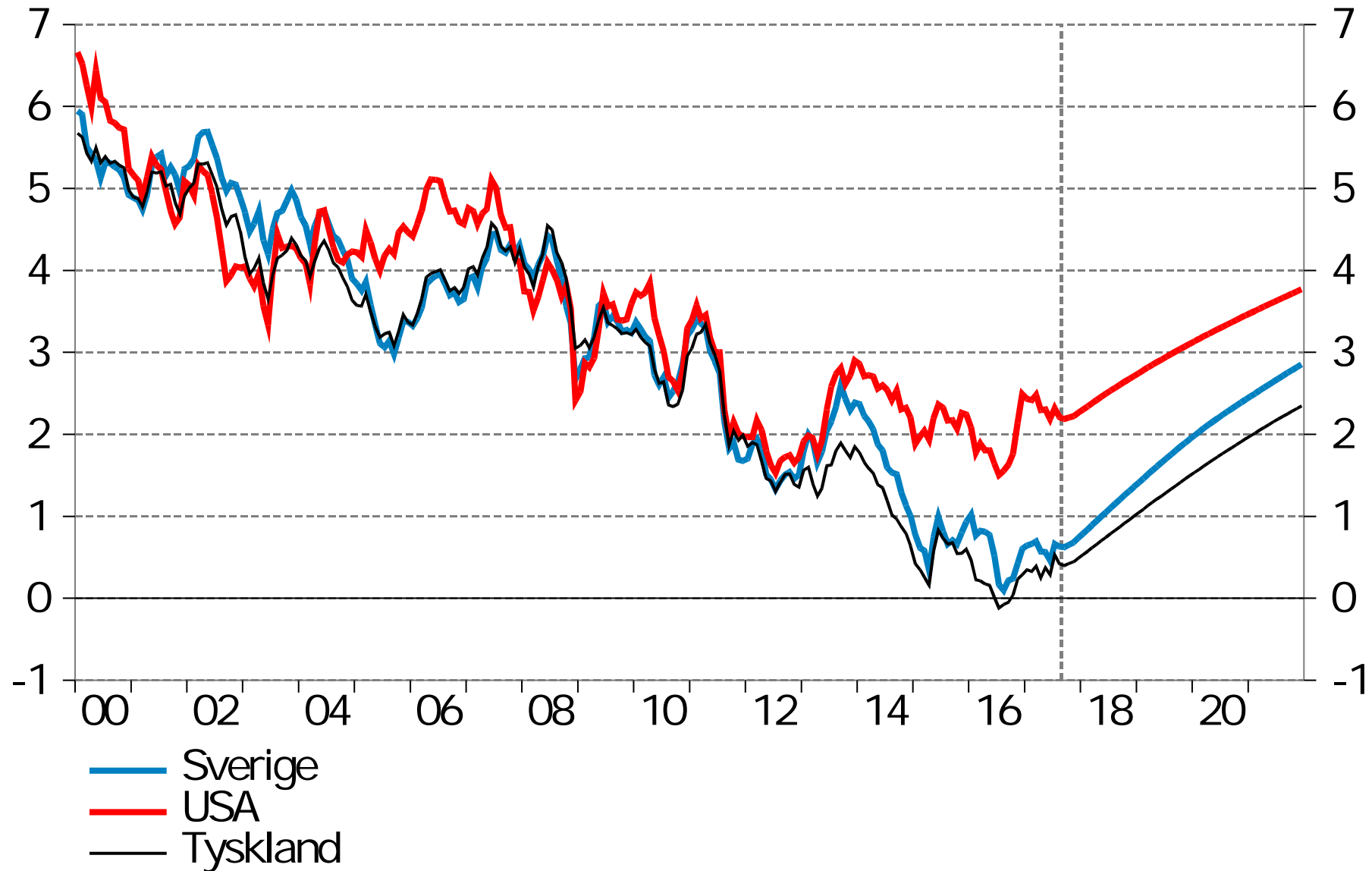
Styrräntor

Procent, dags- respektive månadsvärden

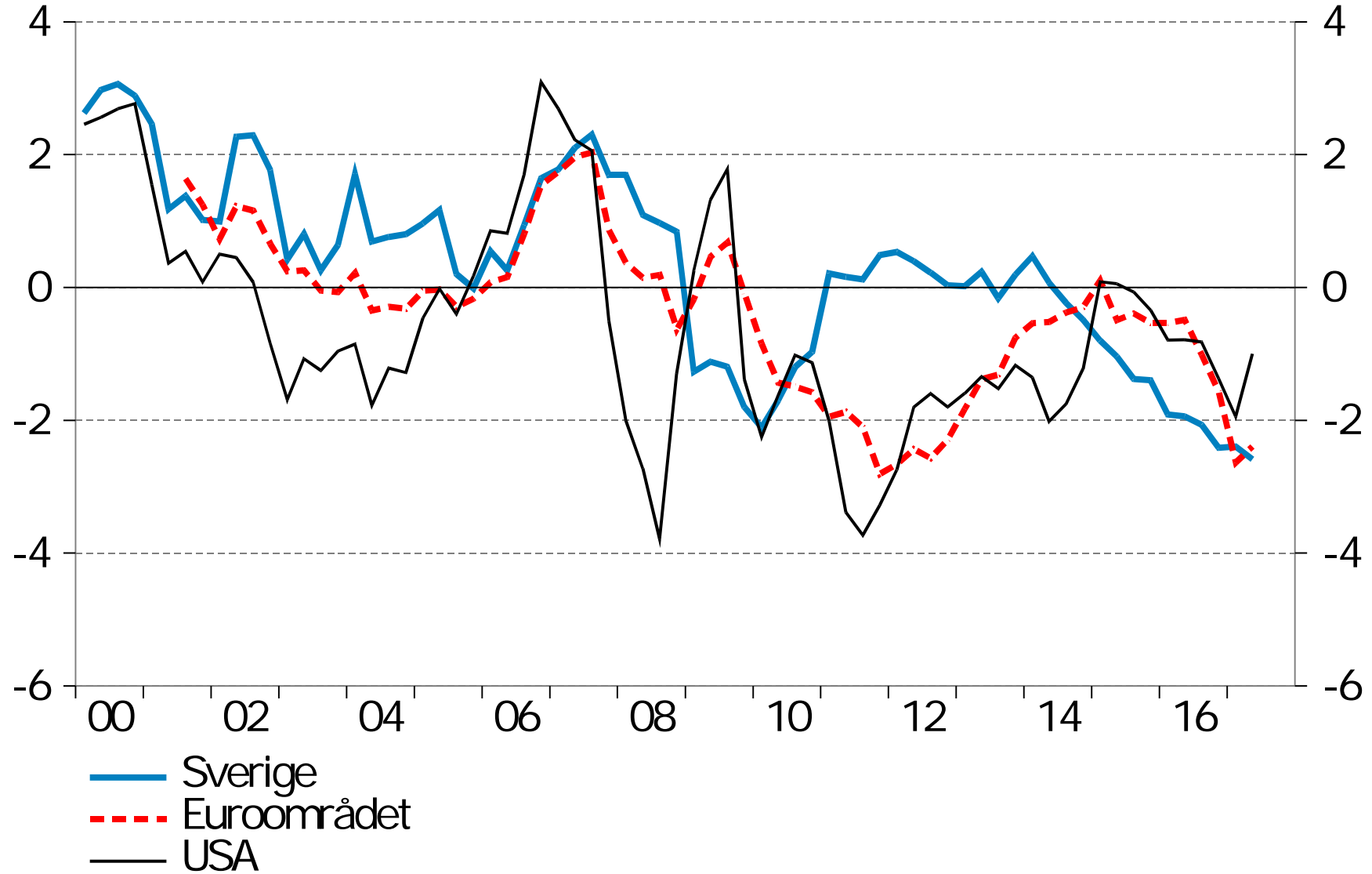
Långräntor, tioåriga statsobligationer

Procent, månadsvärden

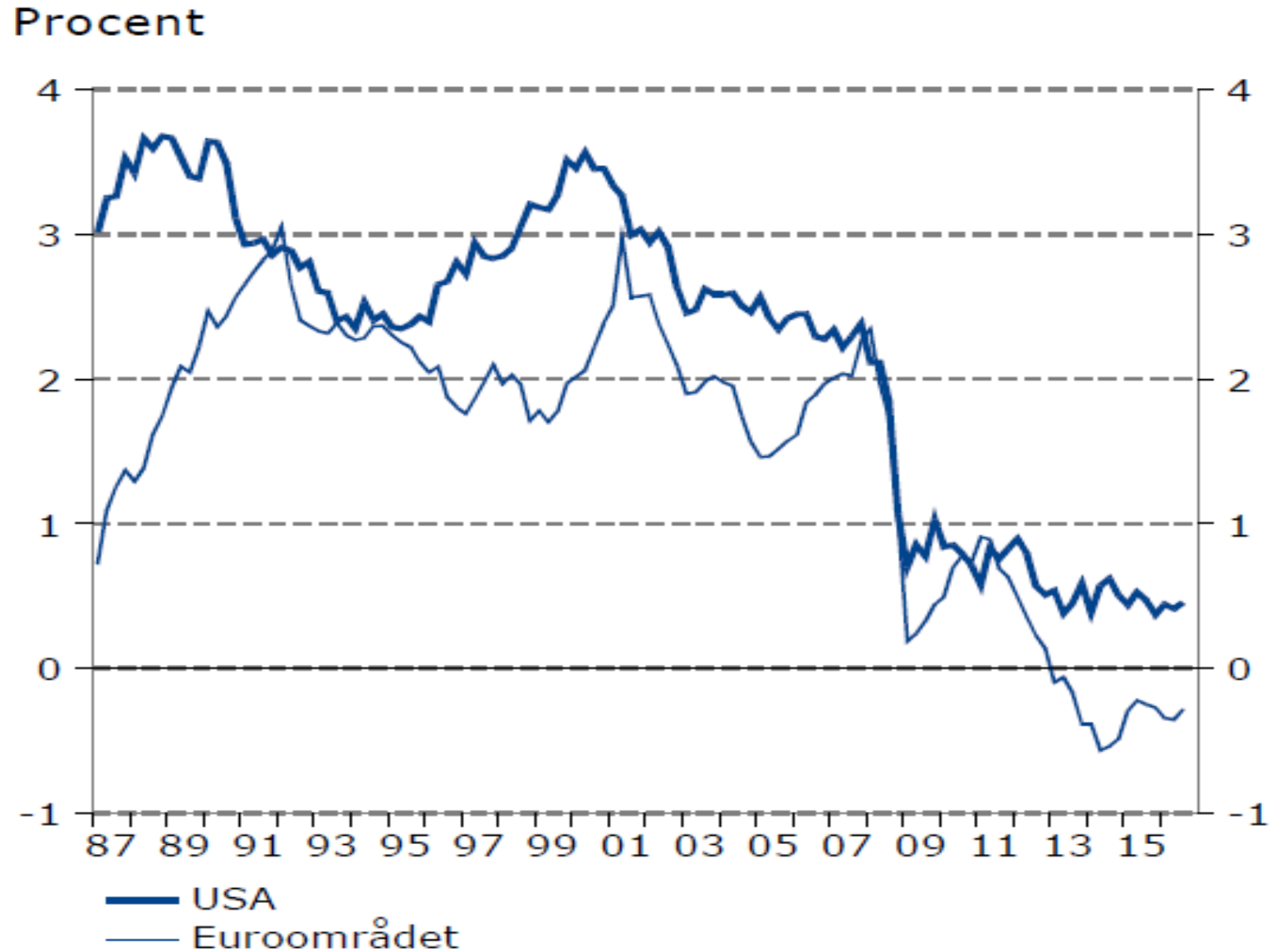

Reala korta räntor

Procent, kvartalsvärden

Konjunkturinstitutets uppskattning av jämviktsrealräntan

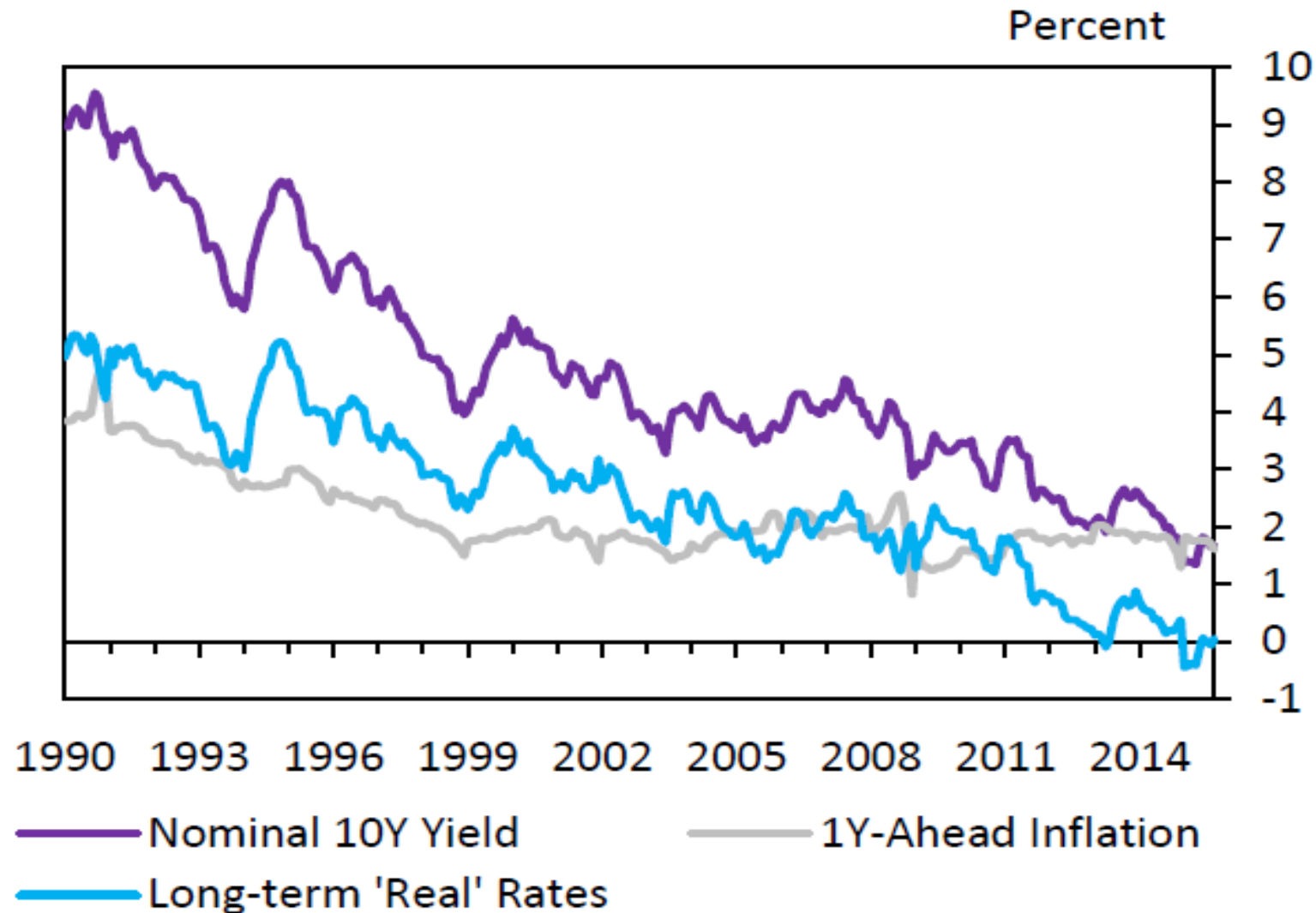

Reala och nominella styrräntor 2026 enligt Konjunkturinstitutet

Procent

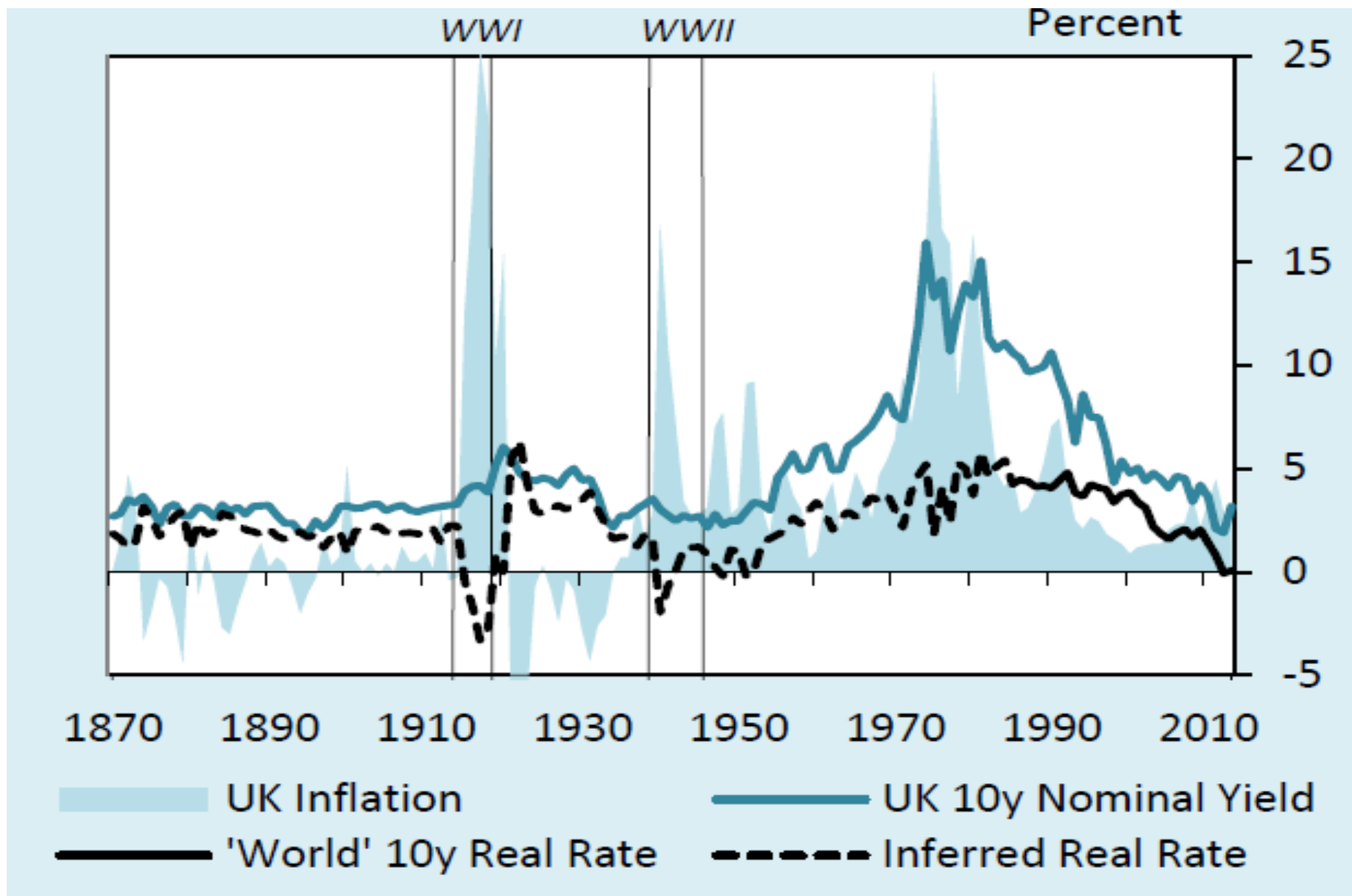
	Ny bedömning	Tidigare bedömning	Revidering
Real styrränta			
USA	1,2	2,0	-0,8
Euroområdet	0,9	1,6	-0,7
KIX6	1,0	1,7	-0,7
Sverige	1,0	2,0	-1,0
Nominell styrränta			
USA ¹	3,2	4,3	-1,1
Euroområdet ²	2,8	3,5	-0,7
KIX6 ³	3,0	3,7	-0,7
Sverige	3,0	4,0	-1,0

Reala långa räntor i utvecklade länder

Sources: IMF, DataStream, Consensus Economics & Authors' calculations

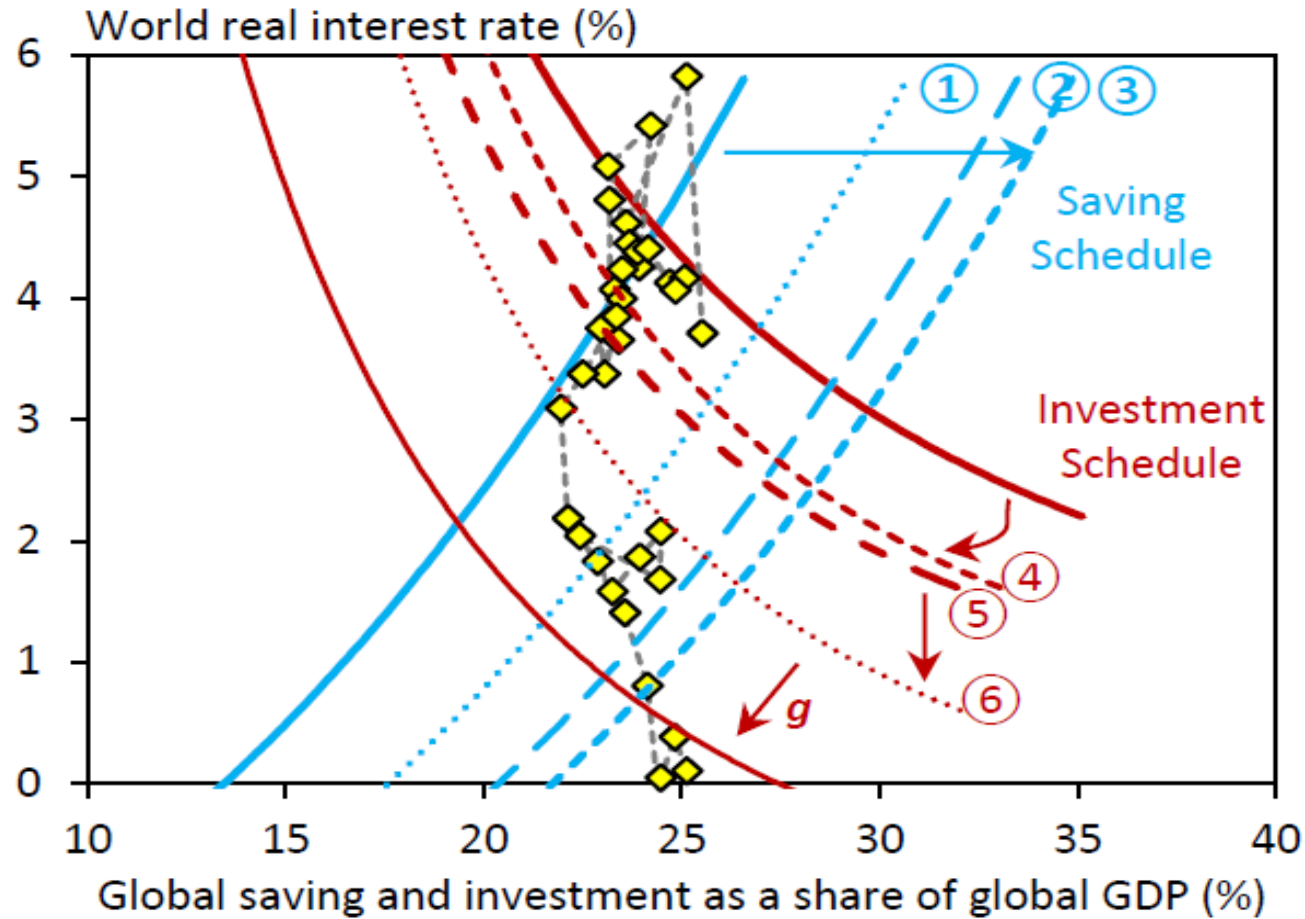
Den långa realräntan i världsekonomin

Långa obligationsräntor

- Utbud på kapitalmarknaden = Efterfrågan på kapitalmarknaden
- Sparande = Investeringar
- Med fri internationell kapitalrörlighet bestäms en riskfri ränta på en världsmarknad som styr de långa räntorna i enskilda länder
 - korrigering för nationella riskpremier
- Därför är det relevanta att analysera sparande och investeringar i världsekonomin som helhet
- Rachel och Smith Bank of England (2015)

Förändringar av önskat sparande och önskade investeringar

Faktorer bakom den minskade riskfria realräntan: -4,5 procentenheter 1980-2015

Sparande

Demografi : 0,90

Inkomstskillnader: 0,45

Försiktighetssparande Asien: 0,25

Investeringar

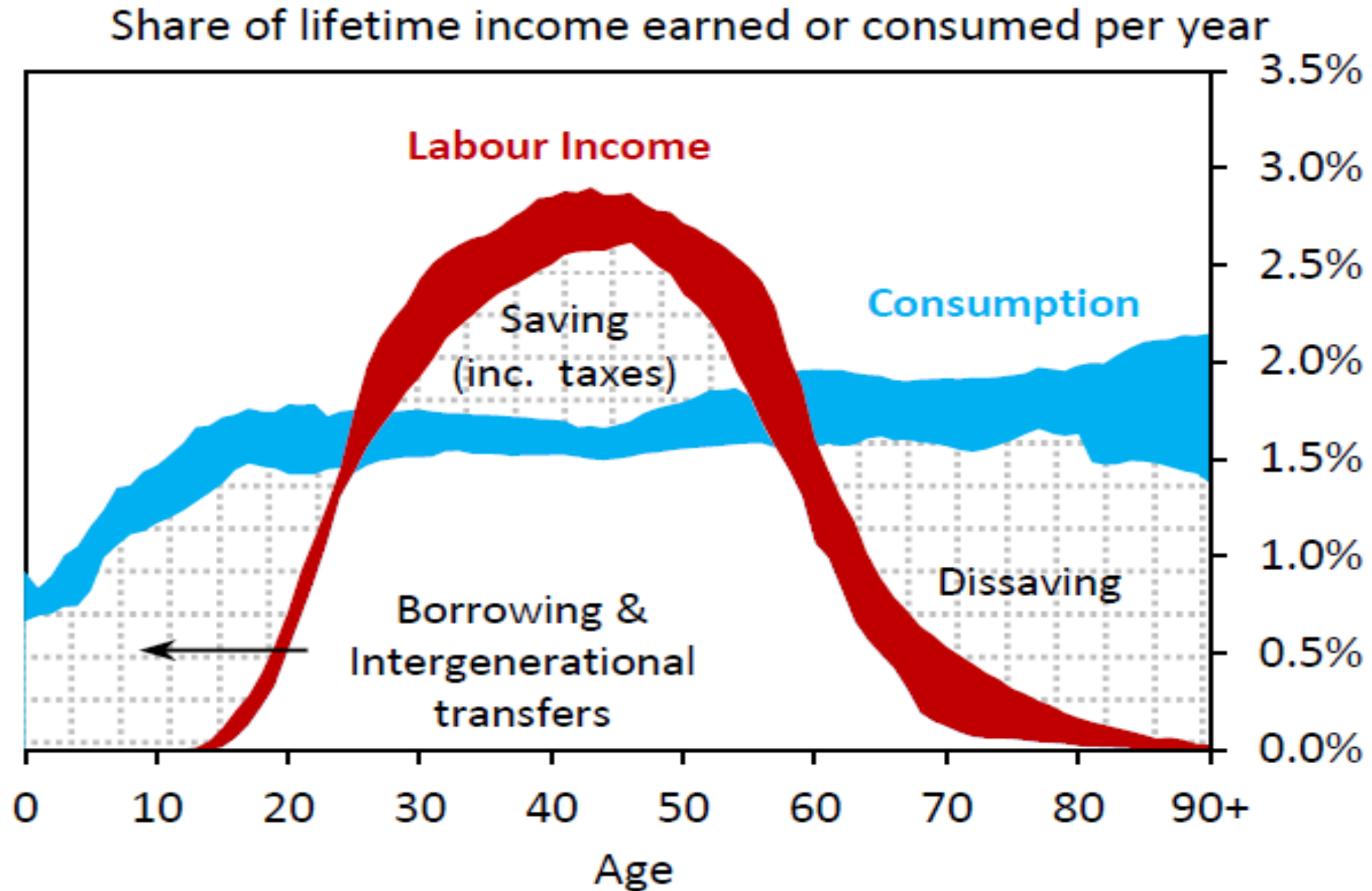
Fallande relativpris kapital: 0,50

Offentliga investeringar: 0,20

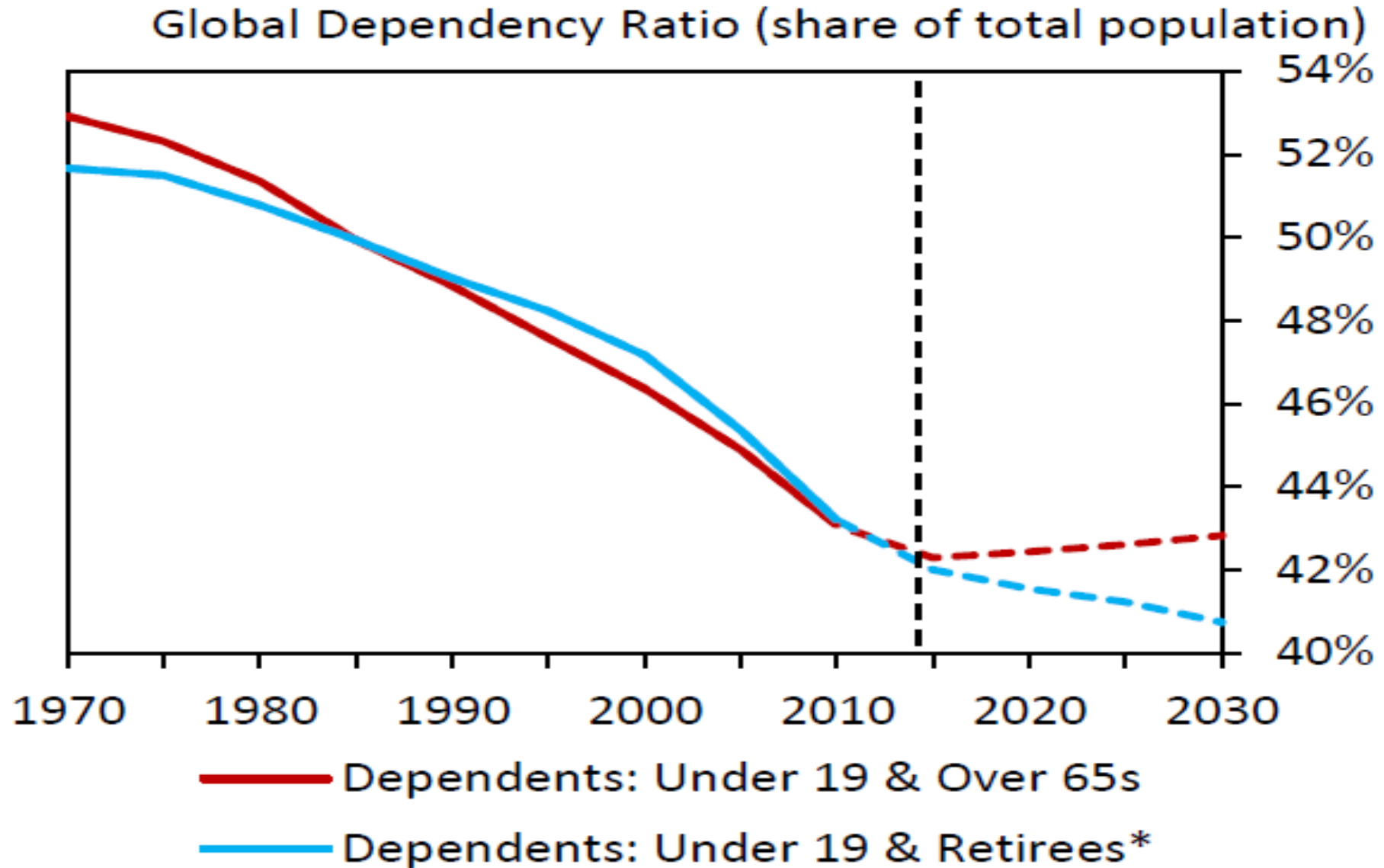
Spread mot marknadsränta: 0,70

Förväntad tillväxt: 1,00

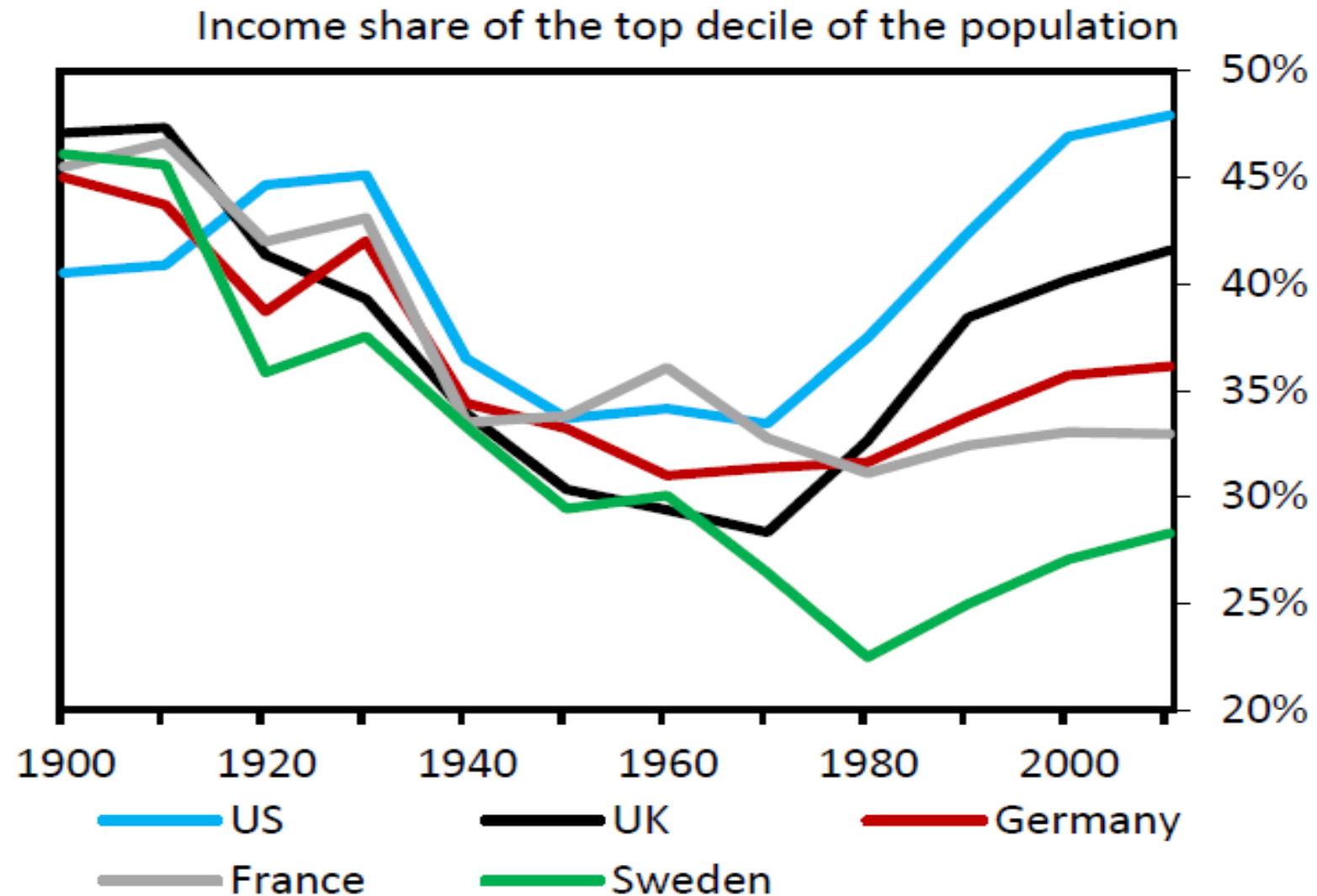
Konsumtion, sparande och inkomst under livscykeln

Global försörjningskvot

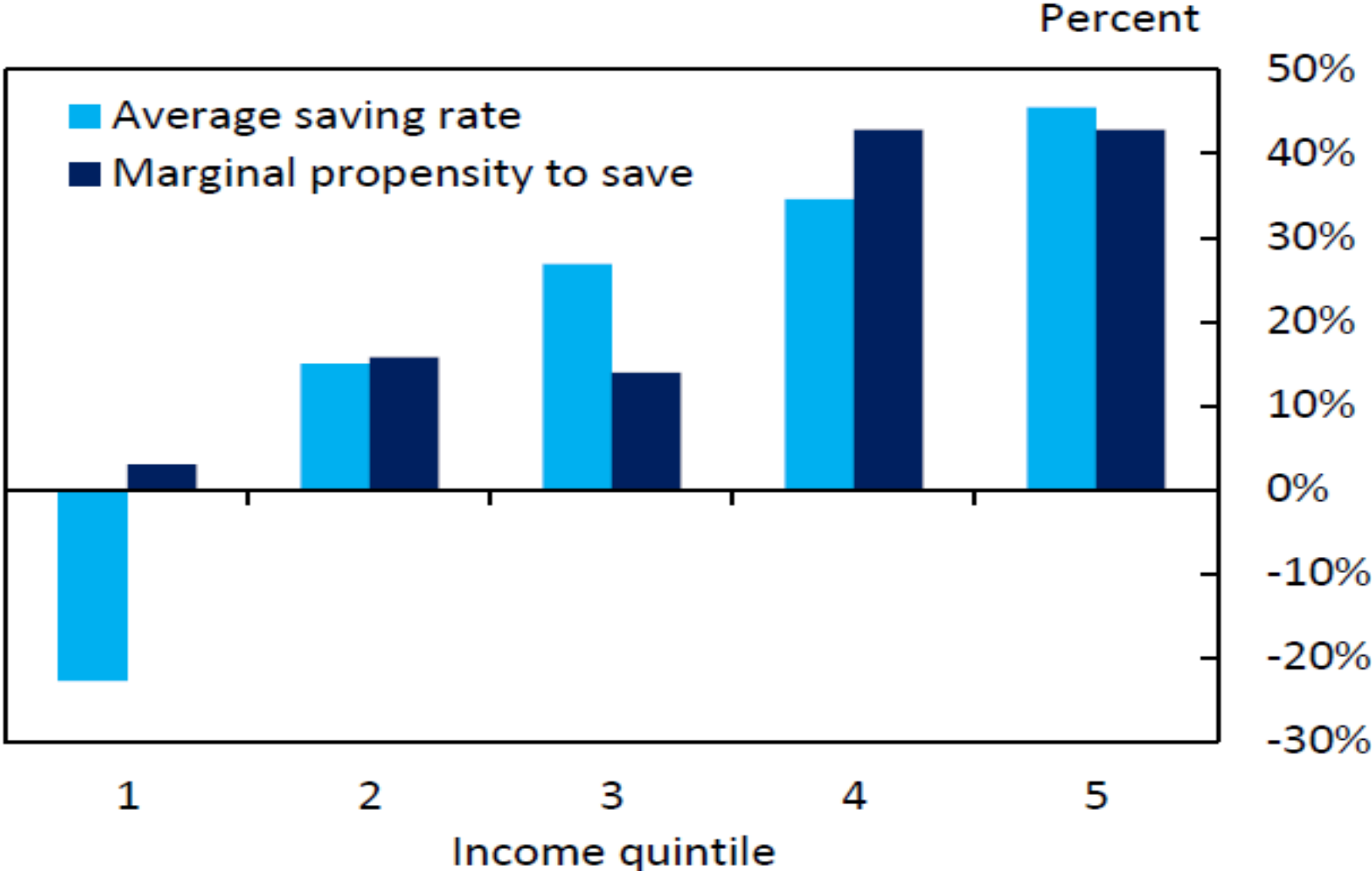

Toppdecilens inkomstandel

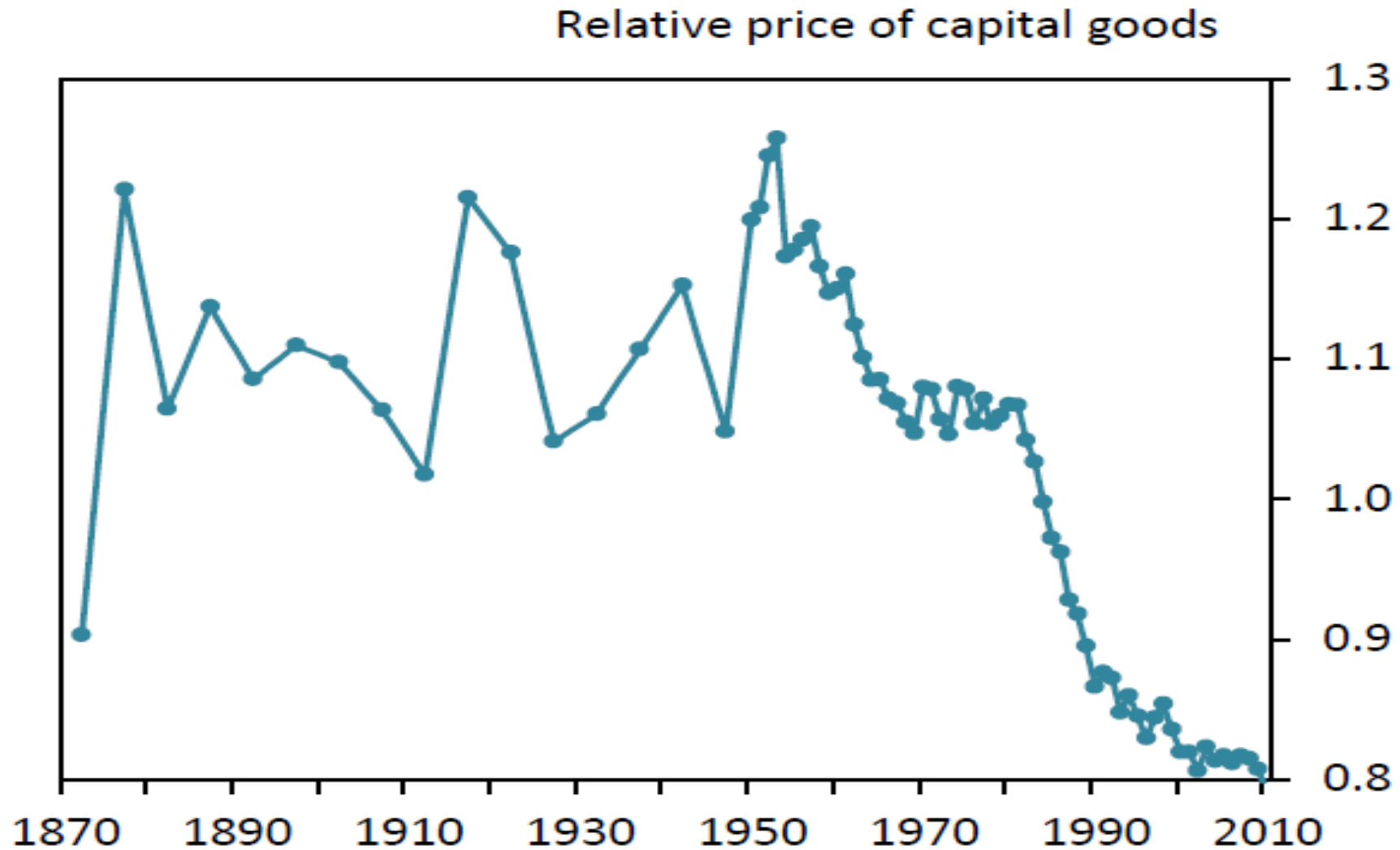
Source: [Piketty \(2014\)](#)

Sparkvoter för olika inkomstkventiler i USA

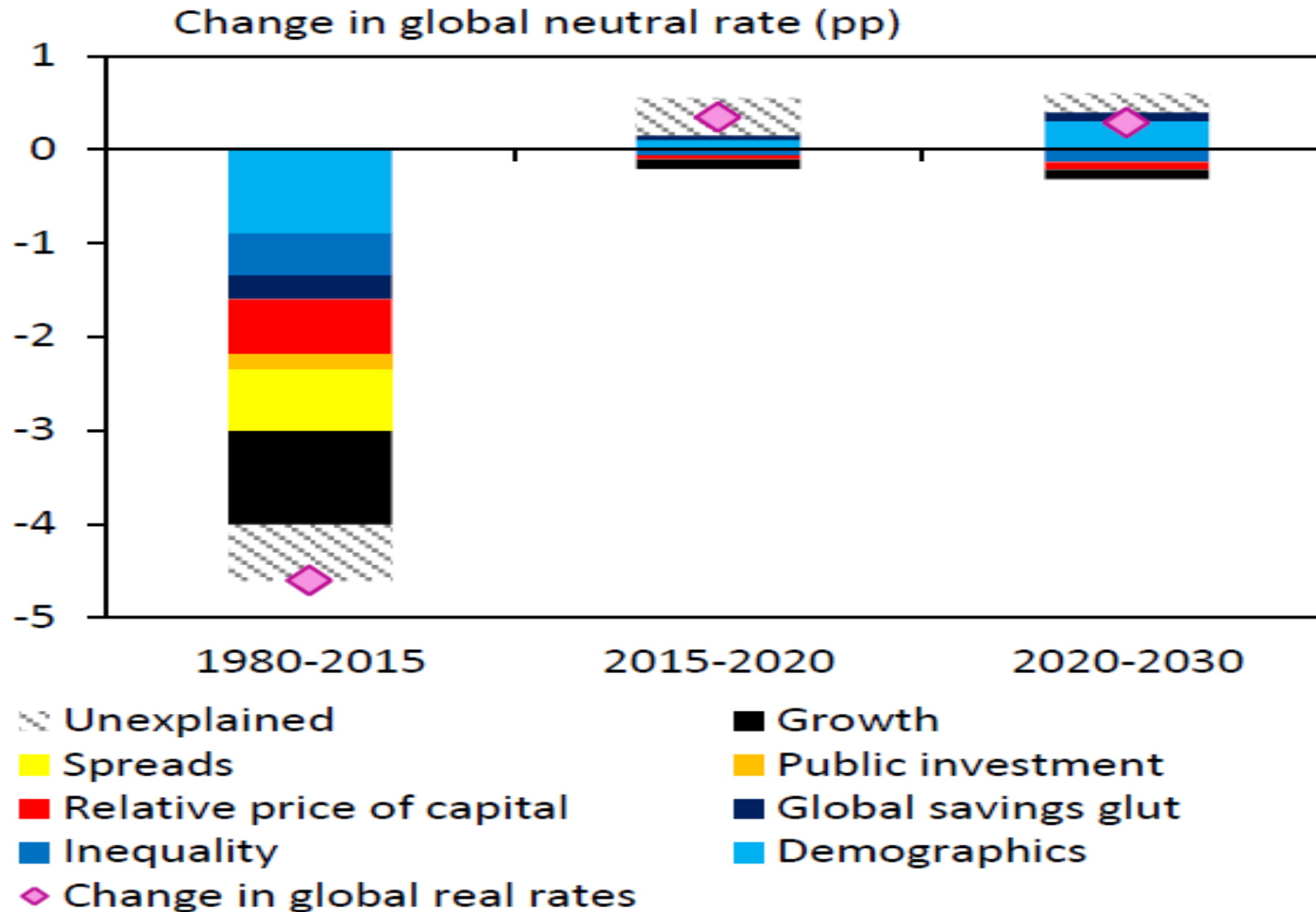
Source: [Dyran et al \(2004\)](#)

Relativpris för kapitalvaror

Source: [Eichengreen \(2015\)](#).

Orsaker till förändringar i den långa jämviktsrealräntan

Framtida realräntor tio år – till 2030

- De faktorer som drivit ner realräntorna förväntas i stort sett bestå
- Endast mindre uppgång?
 - Demografin?
- Fortsatt minskande effekt av?:
 - lägre tillväxt?
 - ojämna inkomstfördelning?
 - fallande relativpris för kapitalvaror?
- Studie Bank of England
 - realräntan hamnar runt 1 procent
- Ska vi tro på det?
 - nationalekonomer är bättre på att förklara vad som hänt än vad som kommer att hända